

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Häxan på Instagram

Samtida religiösa världsbilder i sekulära Sverige

Witches of Instagram

Contemporary religious worldviews in secular Sweden

Emil Vikman

Termin: Våren 2022

Kurs: RT2901 Degree project, Masters of Arts

Religious Studies and Theology, 15 hp

Nivå: Magister

Handledare: Henrik Bogdan

Abstract

This is a study of contemporary Swedish witches on the social media platform Instagram. The purpose is to analyze the conveyed religious worldview in relation to the larger, more dominant secular Swedish worldview. This is done by identifying religious elements within the framework of what Paul Heelas calls *the transgressive thesis*, which describes a movement from the secular to the religious, via religious "lures". The material consists of 200 posts from 20 different accounts. This material is collected and analyzed following Robert Kozinet's Netnographic method. It is also coded and themed with thematic analysis. The result shows a worldview dominated by self-care, enchanted nature, ceremonies, and a lack of commercialism, feminism, and environmentalism. This worldview has strong relations with the Swedish secular one in some regards, most noticeably self-improvement and open discourse of mental illness, but lacks in others connected with religious practice and beliefs. 59 % of the total codes account for a religious element, which makes the conveyed worldview truly religious. The most frequent religious elements involve tarot readings, crystals, and essential oils.

Keywords

Digital religion; Instagram; social media; new media; Sweden; contemporary witchcraft; witch; neo-paganism; the transgressive thesis; secularisation; religion; worldviews; netnography

Thanks

To my supervisor Henrik Bogdan for your expertise, and my fiancé Emelie Ekenberg for your patience.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställning	2
3. Centrala begrepp	3
4. Avgränsning	5
5. Metod	7
5.1 Netnografi	7
5.2 Steg 1: Initiering	8
5.3 Steg 2: Undersökning	9
5.4 Steg 3: Fördjupning	10
5.5 Steg 4: Interaktion	11
5.6 Steg 5: Integrering	11
5.6.1 Tematisk analys	12
5.7 Steg 6: Förkroppsligande	14
6. Teori	14
6.1 Sekularisering	14
6.2 Det svenska sekulära världsbilden	16
6.3 Religion	18
6.4 The transgressive thesis	19
6.4.1 Det sekulära som självtillräckligt (self-sufficient)	20
6.4.2 Det sekulära som otillräckligt (insufficient)	20
6.4.3 Överskridning till vad?	20
6.4.4 Att synliggöra överskridning	21
6.4.5 Ideal som motivation till överskridning	21
6.4.6 Vitalism som motivation till överskridning	22
6.4.7 The transgressive thesis som verktyg	22
7. Tidigare forskning	23
7.1 Häxan	23
7.2 Nyhedendom i sociala medier	25
7.3 Digital religion	28
7.4 Sekularisering	29
7.5 Genus och nyhedendom	30

8. Material	31
8.1 Sociala medier och Instagram som plattform	31
8.2 Urval	32
8.3 Kvalitet	34
9. Analys	35
9.1 Analysprocessen	36
9.2 Överblick	37
9.3 Diskussion	44
9.3.1 Tema 1: Mående	44
9.3.2 Tema 2: Vardag	46
9.3.3 Tema 3: Religiös praktik	48
9.3.4 Tema 4 Helig natur	50
9.3.5 Tema 5: Metafysisk tillvaro	53
9.3.6 Tema 6: Kvinnan	55
9.3.7 Temaövergripande	57
10. Resultat och slutsats	60
10.1 Resultat	61
10.2 Slutsats	63
Källförteckning	65
Bilaga 1: Bilder – Kodade typexempel	72

Diagramförteckning

Diagram 1: Teman fördelat på antal koder	38
Diagram 2: Fördelning lockelser	38
Diagram 3: Tema 1: Fördelning sub-teman	39
Diagram 4: Tema 2: Fördelning sub-teman	40
Diagram 5: Tema 3: Fördelning sub-teman	41
Diagram 6: Tema 4: Fördelning sub-teman	42
Diagram 7: Tema 5: Fördelning sub-teman	43
Diagram 8: Tema 6: Fördelning sub-teman	44

1. Inledning

Vem är egentligen häxa? Och vad betyder ord som "häxa", "häxkonst", och "häxkraft" idag? Till skillnad från relaterade begrepp som "magi" och "ritual" som varit utsatta för omfattande definitionsförsök senaste århundradet, har "häxan" bara flutit med (Hutton 2018, s. 98). Inom såväl akademien som övriga samhället har häxan förknippats med olycksbringande förbannelser och ondskefull magi. Denna uppfattning har sällan ifrågasatts, utan istället återskapats av såväl forskare, media och ibland även politiska och religiösa institutioner (Hutton 2018, s. 99-100). I ett land som Sverige kan forna tiders häxprocesser tyckas vara avlägsna fenomen, men det tragiska faktumet är att detta fortfarande äger rum i flera delar av världen. Exempelvis är det fortfarande dödsstraff för häxeri i Saudiarabien och i ett flertal afrikanska länder där häxjakter pågår i detta nu (Harrison 2020). Att föreställningen om den onda häxan har dött ut är därför beklagligt långt ifrån sanningen. Även här i västvärlden har vi en föråldrad bild av vad en häxa är och gör. I såväl akademi som "gammelmedia" lever bilden av 90-talets tonårshäxa kvar. Hon är en snygg, feministisk Wiccan som slåss för klimatet och lika rättigheter, samtidigt som hon är starkt kommersialiserad och individualistisk (Mathews 2021, s. 2-3). Men hur väl stämmer denna beskrivning på dem som kallar sig häxor idag? Och hur kan vi ta reda på det? Om 90-tals-häxan influerades av TV-serier som *Sabrina* och *Förhäxad*, influeras dagens häxor i stor utsträckning av internet och sociala medier (Gregorius 2016, s. 388). Eftersom sociala medier till skillnad från TV är interaktiva och identitetsskapande plattformar bidrar de också till att definiera och sprida föreställningen om vad en häxa är och gör (Renser & Tiidenberg 2020, s. 1). Att undersöka hur häxor representerar sig själva och vad de förmedlar till andra häxor på sociala medier skapar därmed en värdefull inblick i den moderna häxans världsbild. Hittills har studier gjorts av estniska häxor på *Facebook* (Renser & Tiidenberg 2020) samt amerikanska häxor på *TikTok* (Miller 2022). Inom det bredare nyhedniska fältet har en studie gjorts av visuella element hos tyska nyhedningar på *Instagram* (Downing 2019) samt en av nyhedniska altare på *Youtube* (Warren 2020). Efter omfattande litteratursökningar kan fastläggas att inga studier av häxor på Instagram har gjorts, och inte heller på svenska moderna häxor. Då jag sedan tidigare haft kontakt med flera självidentifierade häxor som är aktiva på Instagram, är jag bekant med det stora och aktiva häx-community som återfinns på plattformen. Eftersom Instagram är en intim, personlig plattform, med stora möjligheter för kreativa och individuella uttryck (Kozinet 2020, s. 90), finns stora möjligheter att närma sig den nutida svenska häxan just där.

Genom att avgränsa studien till Sverige öppnas också möjligheten upp för jämförande element mellan den dominerande svenska sekulära världsbilden, och den som förmedlas på Instagram. Detta placerar inte bara studien inom en tydlig kulturell ram, utan öppnar också upp för tolkningar som rör sig i spektret mellan sekulärt och religiöst, individualistiskt och kollektivt.

2. Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att analysera den moderna svenska häxans religiösa världsbild som den förmedlas på Instagram, och hur den förhåller sig till den världsbild som är normen i det sekulära Sverige¹. Analysen ämnar undersöka detta inom ramen för en rörelse från den dominerande sekulära världsbilden till den moderna häxkraftens religiösa världsbild². Syftet motiveras av egna iakttagelser av ett stort och aktivt community med utövare av svensk häxkraft på Instagram, som är dåligt kartlagt och understuderat utifrån ett religiöst perspektiv i en svensk sekulär miljö (baserat på egna litteratursökningar). Det är dock tydligt utifrån tidigare forskning att den moderna häxan har en hög digital närvaro, kanske till och med i huvudsak en digital närvaro (Renser & Tiidenberg 2020; Miller 2022; Downing 2019; Warren 2020). Att närvaron på Instagram är så pass utforskad, gör att flera stora pusselbitar fattas i den svenska häxkraftens pussel. Uppsatsens syfte är att finna en av dessa pusselbitar.

Uppsatsen ämnar uppfylla syftet genom följande frågeställningar:

- Vilka religiösa element finns representerade i ett urval av 200 poster från 20 Instagramkonton tillhörande självidentifierade svenska häxor?
- Hur kan ovan nämnda element tematiseras och begripliggöras utifrån vald teori?

1 Sekularisering kan beskrivas som en modern process i västerländsk historia där religion går från att vara central och integrerad i övriga samhället till sekundär och frångående samhällets övriga delar. Olika områden av samhället kan vara sekulariserade i olika grad och på olika sätt, och man talar då om multipla sekulariteter för att belysa detta (Stausberg & Engler 2016, s. 90). Den här studien berör flera aspekter av världsbild, vardagsliv, hälsa, ideal, meningsskapande och identitet. Sekularisering förklaras vidare i uppsatsens teorikapitel.

2 Denna rörelse från det sekulära till det religiösa baseras på en tolkning av Paul Heelas (2013) teori *the transgressive thesis*. Teorin visar hur vissa element inom nya religiösa rörelser, som häxkraftsrörelsen, motiverar sekulära individer att överge sin sekulära världsbild för en religiös sådan. Teorin förklaras vidare i teorikapitlet.

- Hur relaterar de religiösa elementen till en svensk sekulär världsbild?

Materialet består av 200 poster på svenska, tagna från 20 Instagramkonton tillhörande utövare av modern svenska häxkraft. Materialet har tagits fram och bearbetats med en netnografisk metod där en tematisk analys ingår. Vald teori är Paul Heelas (2013) *the transgressive thesis* som identifierar olika religiösa lockelser i form av ideal och drivkrafter. Den tematiska analysen sker utifrån dessa identifierade ideal och drivkrafter. Dessa teman som tillsammans kan beskrivas som en religiös världsbild, analyseras i relation till den rådande sekulära svenska världsbilden för att öka förståelsen och relevansen av materialet.

3. Centrala begrepp

Här ges i orienterande syfte en kort introduktion till uppsatsens återkommande begrepp. Samtliga begrepp förklaras mer detaljerat i sina respektive kapitel.

Häxa: Fram till 2000-talet har i huvudsak två förståelser av häxan existerat bland västerländska forskare. En negativ och en neutral. I den första orsakar häxan lidande på magisk väg. I den andra är häxan en generell utövare av magi. Sedan dess har en lingvistisk förståelse växt fram, som främst ser häxan som en språklig symbol och social konstruktion (Hutton 2018, s 100-101). Associationerna har växlat under åren, från kloka gummor och vita (goda) häxor, till djävulsdyrkare och kannibaler, och däremellan finns den feministiska häxan, naturkämpen, och den praktiska vardagshäxan (Hutton 2018, s 102-103). Idag tar häxan stor plats i sociala medier, och som exempel hade enbart *hashtaggen #WitchTok* förra året otroliga 21 miljarder visningar på TikTok (Miller 2022, s. 3). Ett tydliggörande behöver göras angående begreppen *häxa* och *Wicca* som ibland används synonymt. *Wicca* är en religion grundad av Gerald Gardner under 1950-talet. Medlemmar initieras och kallas för häxor (Hutton 2019, s. 249). Att identifiera sig som häxa innebär därför inte automatiskt att man också är Wiccan, om man inte själv valt att följa den specifika religionen. I den här uppsatsen har jag valt att kalla häxans religionsutövning för det emiskt vanligare ordet ”*häxkraft*” i stället för det i litteraturen mer rikligt förekommande ”*häxkonst*” och ”*svartkonst*”.

Nyhedendom: En paraplybeteckning för flera moderna rörelser med inspiration från förkristna europeiska religioner, exempelvis druidism och asatro. Kallas även modern paganism, nutida

paganism, neo-paganism eller det engelska *heathenism*. Eftersom den tidiga moderna häxrörelsen gjorde anspråk på ett förkristet ursprung kategoriseras ofta häxrörelsen som nyhednisk (Aitamurto & Simpson 2016, s. 483).

Sociala medier: Lättillgängliga och användarvänliga internetbaserade medieplattformar för produktion och spridning av innehåll, samt för nätverkande och kommunikation. Medieformen kan vara både video, bild, text och ljudklipp. Exempel på populära sociala medier är Facebook, Instagram, och Snapchat (Kozinet 2020, s. 4).

Instagram: Världens andra största medieplattform just nu. Består av bildbaserade poster med tillhörande förklaringar. Bilder kan gillas och kommenteras av andra användare (Kozinet 2020, s 90). Förkortas fortsatt som "IG".

Netnografi: Metod specifikt framtagen för studiet av sociala medier, med fokus på kulturell förståelse och meningsskapande (Kozinet 2020, s 14).

Tematisk analys: Metod för analys och bearbetning av text, bild, tal, och video. Innehållet bearbetas på djupet, bryts ner i koder och återbyggs i teman som sedan kan analyseras (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 182).

Religiös/sekulär: Det finns otaliga definitioner av religion. I den här uppsatsen utgår jag ifrån Jeppe Sinding Jensens: "Semantic and cognitive networks comprising ideas, behaviours and institutions in relation to counter-intuitive superhuman agents, objects and posits" (Stausberg & Gardiner 2016, s. 28). Sekulär används i motsats till religiös, det vill säga som frånvaron av religion i språk, tanke, föreställningsvärld, övertygelse, institution, föremål och vardagsliv (Heelas 2013, s. 70).

Sekularisering: Är rörelsen från det religiösa till det sekulära, på såväl individ, grupp och samhällsnivå.

The transgressive thesis: Ett teoretiskt ramverk rörande sekulära individers behov av religiösa ideal och mål. Dessa presenterar sig i form av lockelser (*lures*). Sekulära ideal och mål och deras respektive lockelser är i längden otillfredsställande för människan som försöker överskrida dessa (*transgress*) (Heelas 2013, s. 66). Förkortas fortsatt som ”TTT”.

4. Avgränsning

Att göra tydliga och realistiska avgränsningar är grundläggande för alla projekts framgång, oavsett om projektet är att bygga ett hus eller skriva en akademisk uppsats. Projektets omfång och utseende är beroende på tillgängliga resurser, framförallt i form av tid, men även tillgången till empiri, materialets utseende, tidigare forskning, förkunskaper och egen förmåga, institutionens ramar och regler, samt studiens syfte. Vissa faktorer kan påverkas, exempelvis förkunskaper om fältet som ska studeras, även tidsramen kan i vissa fall förlängas, medan tidigare forskning och institutionens regler för uppsatsskrivande troligtvis ligger utanför ens eget inflytande. Avgränsningar behöver ske både i ett planeringsstadium, men ibland också under resans gång, exempelvis om materialet visar sig vara väldigt svårtillgängligt, eller av privata angelägenheter som sjukdom som gör att arbetsprocessen stannar av (Bryman 2021, s. 69-74).

Flera avgränsningar har varit nödvändiga för den här uppsatsen. I ett första skede gjordes avgränsning utifrån tidsramen som bestämmer hur omfattande studien kan vara. Olika typer av material tar olika lång tid att samla in och bearbeta. Valet att använda IG som plattform för materialinsamling gjordes delvis utifrån denna aspekt, eftersom mer material går att samla in på kortare tid när det är fritt tillgängligt och inte behöver transkriberas. Jämför detta med ett intervjubaserat material där informanter först behöver lokaliseras, sedan bokas in i en kalender, för att sedan behöva genomgå en tidsödande intervju och transkriberingsprocess. Sedan gjordes en uppskattning av tidsåtgången för insamling, bearbetning och analys av materialet genom en kort förstudie med en handfull konton. Utifrån detta valdes antal konton och poster som kom att ingå i materialet (förklaras mer ingående i metodkapitlets ”steg 2”).

En tidig avgränsning av syfte och frågeställning är också avgörande, och gjordes i samråd med ansvarig handledare och i relation till tidigare forskning. Syftet ska vara uppnåbart under tidsperioden, med de tillgängliga resurser som finns, och frågeställningen ska kunna besvara

denna med det tillgängliga material som finns. Utöver detta ska studien inte vara ett direkt upprepande av en tidigare studie, men ändå bygga vidare på andra studier på ett naturligt sätt och få tillräckligt stöd av tidigare resultat och slutsatser för att vägleda uppsatsen i rätt riktning.

Fältet och studieområdet som studeras behöver också avgränsas kraftigt för att kunna uppfylla syftet på ett fullgott sätt. Studien får inte göra för stora anspråk, men samtidigt faktiskt kunna säga något om det avgränsade område som undersökts. Uppsatsens studieområde avgränsades till en plattform (IG), ett språk (svenska), ett land (Sverige), ett minimikrav på storlek på konton, samt en tydlig identifikation hos kontoinnehavaren av att vara häxa. Denna identifiering innebär att orden ”häxa”, ”häxkraft” eller ”häxkonst” ska förekomma i kontots presentation. Om närliggande begrepp som ”magiker”, ”shaman”, ”sejdr”, ”spåkvinna” och liknande har använts har dessa inte räknats som tillräcklig identifiering, om de inte förekommit tillsammans med ordet ”häxa”, ”häxkraft” eller ”häxkonst”. Materialet presenteras i sin helhet i kapitel 8: *Material*.

Metodval är en avgränsning i sig, och avgränsning är samtidigt en del av metoden. Netnografi valdes i första hand då metoden är specifikt framtagen för att arbeta med material som utgörs av digitala avtryck i sociala medier (Kozinet 2020, s 14). Metoden lämpar sig därför väl för detta arbete som inhämtar material ifrån IG. Netnografien har också ett särskilt fokus på meningsskapande, erfarenheter, *ontologi* (syn på världen) och kulturell förståelse (Kozinet 2020, s. 15). Detta är en förutsättning då uppsatsens syfte och frågeställning rör sig inom dessa områden, vilket innebär att material och metod måste spegla och möjliggöra besvarande och uppfyllande av syfte och frågeställning. Även netnografins konkreta och tydliga processbeskrivning och verktygslåda bidrog till valet, då detta underbygger möjligheten att åstadkomma en transparent, träffsäker och repeterbar studie (Kozinet 2020, s 7-8). Som delmetod inom ramen för netnografien valdes tematisk analys. Det gjordes dels eftersom den möjliggör en analys av flera olika medier (text, bild, video) vilka samtliga förekommer på IG, samt flera aspekter av dessa, så som språk, känslor, ämnen och språkbruk (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 182). Dels samverkar de tematisk analys bra med netnografien, eftersom de båda har samma *epistemologiska* (kunskapsteoretiska) utgångspunkt där symboler bär på

mening som kan avkodas på olika sätt beroende på flertalet faktorer (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 183).

Den sista avgränsningen som har gjorts rör valet av teori. Valet av teori avgör studiens inriktning, vad forskaren läser in i materialet, vilka begrepp som kommer användas, samt vilka fenomen som kommer studeras och även bidra till hur det kommer tolkas. Teorin för den här studien valdes efter en omfattande sökning och genomläsning av samtliga skrivna uppsatser i Sverige som befann sig inom närliggande områden, samt vilka teorier som låg till grund för den tidigare forskning som gjorts i Sverige och utomlands. Baserat på detta valdes ett antal teorier ut och studerades närmare, och sattes i relation till den här studiens material och syfte. Den som befann sig närmast materialet och som erbjöd lämpligast begrepp och förklaringsmodeller för detta, valdes sedan ut efter samråd med ansvarig handledare. Varför Paul Heelas TTT är lämplig att använda i analys och tolkning av materialet, uppfylla studiens syfte, samt samverkar bra med valda metoder beskrivs mer ingående i teorikapitlet.

5. Metod

I det här kapitlet kommer den metod som använts i uppsatsen att presenteras övergripande, för att sedan utvecklas i respektive underrubrik. Både metoden i sig, samt hur den använts praktiskt under arbetet med uppsatsen kommer beskrivas. Underrubrikerna följer den kronologiska ordning arbetsprocessen har tagit i form av steg, med viss reservation för parallella eller övergripande steg. Om inget annat nämns så används den netnografiska metoden så som den förklaras i boken *Netnography* av Robert V Kozinet från 2020. I underrubrik *Steg 5: Integrering* presenteras också tematisk analys som delmetod för den variant av netnografi som använts i det här arbetet.

5.1 Netnografi

Termen *netnografi* myntades av Robert Kozinet 1995 för en ny etnografisk och kvalitativ metod för studiet av det då helt nya fenomenet *sociala medier*. Netnografi är en sammanslagning av orden "internet" och "etnografi". Första upplagan av Kozinets *Netnography* skrevs 1999, och den tredje upplagan publicerades 2020. Efter att den första upplagan publicerades 1999 har Kozinets netnografiska metod använts i hundratals studier inom dussintals olika akademiska fält, allt från ekonomi och juridik, till pedagogik och

lingvistik (Kozinet 2020, s 20). Det finns många sätt att studera sociala medier, vilka är mer eller mindre definierade och beprövade, exempelvis "online ethnography", "virtual ethnography" "webnography" och "network ethnography" (Kozinet 2020, s. 6). Min bedömning är att Kozinets *Netnography* inte bara är den mest beprövade, utan också den som är tydligast definierad, samt förklaras på ett lättillgängligt sätt. Detta inte minst då metoden i helhet beskrivs tydligt, från uppslag av område till publicering av resultat, med konkreta och praktiska exempel. Denna vägledning upplever jag som extra viktigt i ett forskningsområde som är så pass föränderligt och svårnavigerat som sociala medier.

Netnografi beskrivs av Kozinet själv som "... not merely another name for online ethnography, but a set of general instructions relating to a specific way to conduct qualitative social media research using a combination of 25 different research practices grouped into three distinct categories of data collection, data analysis, and data interpretation 'movements'." (Kozinet 2020, s. 7). Det är en noga utvald kombination av dessa "research practices" som tillsammans utgör metoden för detta arbete, och som presenteras och motiveras mer ingående i underrubrikerna nedan.

5.2 Steg 1: Initiering

I detta första steg initieras studien, vilket innebär val av studieområde, framtagning av syfte och frågeställning, val av material, etiska överväganden, samt planering av arbetsprocess, disposition och användning av resurser (Kozinet 2020, s 139). Val av studieområde valdes av flera anledningar. Mitt eget privata intresse för ockultism och nyhedendom, kombinerat med några kurser på Göteborgs Universitet med inriktning ockultism, västerländsk esoterism, nya religiösa rörelser och digital religion väckte min nyfikenhet för modern häxkraft. Att sociala medier och IG valdes som fält, berodde på att jag år 2020 av en slump fick nära kontakt med flera personer inom det svenska häxcommunityt, och som visade sig vara väldigt aktiva på just IG. Därmed fick jag upp ögonen för denna, för mig då "dolda", sida av den moderna svenska häxkraften, och intresset att undersöka detta vidare.

Framtagning av syfte och frågeställning gjordes i relation till tidigare studier och tillgänglig litteratur - genom att undersöka alla tidigare uppsatser skrivna i Sverige som låg nära mitt studieområde, samt en initial sökning av tidigare forskning. Syftet ska anknyta till tidigare

forskning, men samtidigt föra den framåt, och frågeställningen göra ett bra jobb med att uppfylla syftet. Val av material gjordes utifrån tillgång, tid för inhämtning och bearbetning. IG valdes tack vare dess goda tillgång till material, posternas överskådliga och behändiga format, höga aktivitet, och stora närvaro av innehållsskapare inom det tänkta studieområdet. Planering kring arbetsprocess, disposition och användning av resurser gjordes i samråd med utsedd handledare.

Att studera sociala medier är förknippat med några unika etiska ställningstaganden. De mest relevanta för den här studien rör mediets öppenhet och utformning, samt medgivande, syfte, och anonymitet (Gilliat-Ray et al. 2022, s. 101-102). De etiska övervägandena gjordes tidigt, och var ytterligare en anledning till val av plattform för inhämtning av material. Varje konto på IG kan själv välja om posterna ska vara offentliga, även för icke-kontakter. Materialet i studien är enbart inhämtat från den typen av öppna konton. Trots att innehållet ägs av plattformen, samt är fritt tillgängligt, har inte författarna bortom tvivel kunnat förutse att deras poster kan komma att användas i vetenskapliga studier. Därför har jag valt att anonymisera innehållet som en extra åtgärd för att värna om användarnas integritet och anonymitet. Detta innebär i praktiken att jag ändrat namn på figurerande konton, samt undvikit ansikten och andra identifierbara kännetecken i bildmaterialet.

5.3 Steg 2: Undersökning

I andra steget ingår översikt och kartläggning av forskningsområde, fält och material, samt avgränsning av studien och val av teori (Kozinet 2020, s 140). Översikt av forskningsområdet skapades med grundläggande litteratursökning via universitetets bibliotek, relevanta databaser, tidskrifter, samt rådfrågning av studentlitteratur, medstudenter och handledare. Utöver detta inhämtades information från tidigare gjorda studier och uppsatser. En överblick av materialet skapades genom att göra en insamling av de första tio posterna från de första sju konton som hittades och som uppfyllde urvalskriterierna. Exakt vilka kriterier som användes i framtagningen av IG-konton och poster förklaras i materialkapitlet. Därefter gjordes en enklare tematisk analys av detta för att få en fingervisning av innehållet för att vägleda valet av lämplig teori för tolkning av materialet. Detaljer om hur studien har avgränsats redogjordes för i föregående kapitel. Valet av teori motiveras i teorikapitlet.

5.4 Steg 3: Fördjupning

Om steg två är en överblick av fält, material och forskning, så är steg 3 en fördjupning av detsamma. Här bekantar man sig ytterligare med kontexten, lär känna rådande begrepp, termer och språkbruk. Jag använde mig av plattformen (IG) och bekantade mig med dess funktioner och kulturella särart genom att studera profiler och innehåll. I detta steg insamlas och dokumenteras materialet (Kozinet 2020, s 140). De artiklar, kapitel och böcker som tagits fram i tidigare sökprocess läses mer ingående, gallras och sammanfattas. Förståelsen av fältet fördjupades genom litteraturstudier, läsning av tidigare forskning, samt genom att vistas i den miljö där modern svensk häxkraft återfinns. Detta innebar att se på Youtube videos, lyssna på poddar, skapa konton på flera sociala medier och läsa inlägg och kommentarer. Materialet lärdes kännas genom att gå igenom cirka 3500 profiler på IG, vilka hittades genom IG vänners kontaktlistor, samt IGs egna kontaktförslag som baseras på gemensamma vänner. De första fem kontakterna som användes för att initiera sökarbetet förmedlades av en *gatekeeper*³ som sedan många år tillbaka varit en aktiv medlem av häxkraft communityt på IG. Hen skickade förslag på konton från sitt eget häxkraft-konto och dess kontaktlista, vilka sedan sorterades efter de på förhand uppsatta kriterierna. Gatekeepers roll var därmed endast att i ett initialt skede förmedla förslag på lämpliga konton, och var inte delaktig vid framtagning av urvalskriterier eller på annat sätt involverad i urvalsprocess eller framtagning av material. Detta är av vikt då en gatekeeper sedan tidigare är involverad i fältet, men inte nödvändigtvis delar forskarens *etiska* (utifrån) perspektiv eller hens förståelse för projektets syfte och ramverk. Utöver att utgå från ett *emiskt* (inifrån) perspektiv kan också gatekeepern ha egna intressen och ambitioner med att hjälpa forskaren få tillgång till fältet, varför dennes inflytande ska försöka begränsas i så hög grad som möjligt för att inte påverka forskningsprocessen (Bryman 2021, s. 134). Dock bör en god forskare vara lyhörd för behoven både hos gatekeepern och deltagarna i studien, för att i möjlig mån försöka ge tillbaka potentiell nytta som studien kan bringa deltagarna vid färdigställandet. Exempelvis genom att skicka ut kopior på studien till medverkande. Detta förespråkas ofta, och kan till och med sägas vara en grundläggande del av exempelvis den feministiska etnografien (Bryman 2021, s. 419).

³ En *gatekeeper*, eller *dörrvakt*, är en person som befinner sig i, och är aktiv inom det fält som ska studeras, och som ”öppnar dörren” för forskaren och ger hen tillgång till fältet. Exempelvis genom att sätta forskaren i kontakt med informanter för intervjuer, eller som i det här fallet, tipsa om konton på socialt medier (Bryman 2021, s. 134).

Arbetets material, som rent konkret består av poster, har dokumenterats i form av skärmdumpar. Dessa fångar helheten i posten, vilket utöver texten innebär bilder, samt antal kommentarer och gilla-markeringar. Detta skapar en bättre kontextuell förståelse och behåller en större del av den ursprungliga känslan och intentionen i posten som den är tänkt att läsas (Bryman 2021, s. 515). Skärmdumparna har därefter namngetts med konto och datum, och sorterats in i separata mappar för varje konto. Materialet redovisas vidare i materialkapitlet.

5.5 Steg 4: Interaktion

Steg fyra innebär att interagera med fältet och materialet för att få en djupare eller bredare förståelse för det. Det kan vara genom intervjuer, skriva e-post, chatta, bli medlem i forum, med mera. Det finns för- och nackdelar med denna typ av interaktion. Å ena sidan vill undersökaren påverka materialet så lite som möjligt, då det är väldokumenterat att hans närvaro kan påverka beteende hos det eller dem som studeras. Å andra sidan kan interaktion ge svar på frågor som väcks hos undersökaren, och erbjuda förklaringar på svårtolkade fenomen i materialet (Kozinet 2020, s. 141). I den här studien har en insamlingsform valts som inte innebär direkt interaktion med utvalda konton, och på så sätt inte riskerar att påverka posternas utseende och innehåll. Detta vägdes mot den potentiella fördel, men också risk, som direkt kommunikation med kontoskaparna kan resultera i, och som under rådande förutsättningar bedömdes som mindre lämpligt för att uppnå studiens syfte. En uppenbar anledning är att det inte framkom några behov av förtydligande av innehållet i posterna som användes, på grund av dess öppna och allmänna karaktär. En andra anledning är att syftet är tydligt avgränsat att undersöka de uttryck som förekommer på IG och hur de presenteras där, och inte direkt från enskilda utövare av häxkraft spridda ute i landet. En tredje anledning är den begränsade möjlighet till kommunikation som IG erbjuder, vilket enbart är genom direkta meddelanden. Att vänta långa perioder på svar, om svar ens kommer, kan vara problematiskt för en magisteruppsats korta tidsspann, speciellt om detta är inbyggt i metoden och sätts i system vid insamling.

5.6 Steg 5: Integrering

När ovanstående steg är klara görs analys och tolkning av materialet med hjälp av vald analysmetod och vald teoretisk utgångspunkt. Till viss del pågår denna process även under steg 3 och 4, men intensifieras och färdigställs nu. Utifrån detta dras nya slutsatser, samt att

samband och relationer inom materialet och i förhållande till tidigare forskning blottläggs. Inom netnografin är den vanligaste analysmetoden tematisk analys, då den lämpar sig väl för bearbetning av den typen av data som genereras vid studiet av sociala medier (Kozinet 2020, s 142). Den här studien är därför i gott sällskap i sitt val av tematisk analys som analysmetod av det insamlade materialet.

5.6.1 Tematisk analys

Tematisk analys⁴ har sina rötter i svensk religionsvetenskaplig forskning under 1700-talet, och är idag en av de vanligast förekommande analysmetoderna inom religionsvetenskapen och flera andra akademiska fält (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 181). Tematisk analys är en form av textanalys, men inkluderar egentligen alla typer av media, så som tal, bild och film. Detta gör den lämpad för analys av material från IG, som kan innehålla samtliga ovan nämnda media. Gemensamt är att den undersöker redan producerade data, och därmed anses generellt som icke intrusiv, jämfört mot exempelvis intervjuer eller deltagande observationer (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 182). Detta är i linje med den här studiens metodologiska upplägg som beskrivs i föregående steg. Grunden i metoden är att bli så pass bekant med ett material att man kan särskilja dess olika byggstenar, så kallade koder. Dessa koder används i sin tur sedan för att identifiera mönster och relationer i materialet, för att skapa teman som annars är dolda (Bryman 2021, s. 537). Tematisk analys är också kompatibel med flera andra metoder, och kan kombineras med dessa för att skapa en djupare och mer nyanserad analys (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 183). Som nämns ovan är tematisk analys den vanligaste metoden att kombinera med den netnografiska metoden, så som gjorts i den här studien. Detta är bland annat lämpligt då båda metoderna baseras på samma epistemologiska uppfattning. Här ses språk och bilder som symboler som innehåller verklig mening, men som behöver tolkas utifrån sina omständigheter och mottagare, och som även påverkas av tolkarens förförståelse och disposition (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 183).

4 Tematisk analys och innehållsanalys, eller på engelska *thematic analysis* och *content analysis* används ibland som synonyma begrepp, och ibland som separata. I vissa fall beskrivs de som två delmoment, där innehållsanalys utgör ett försteg till tematisk analys. I det här arbetet har jag valt att kalla metoden för tematisk analys då det begreppet upplevs som det vanligaste förekommande, baserad på läsning av tidigare forskning. Jag har använt de former av tematisk analys som förekommer i Bryman (2021) och Engler och Stausberg (2022) som utgångspunkter för detta arbete.

Det första steget i den tematiska analysen är att bekanta sig med materialet genom flera genomläsningar och därigenom identifiera relevant innehåll beroende på vad som studeras. I det här fallet olika religiösa element, eller mer konkret *religiösa lockelser* (se teorikapitel). Detta kallas *kodning*. Koder kan bestå av ord, vilka känslor som förmedlas, vanliga bildmotiv, särskilda ämnen, eller annat som bedöms vara relevant (Bryman 2021, s. 528-529). Ett exempel på en vanligt förekommande kod från den här studiens material är *tarot*, vilket innefattar både ordet ”*tarot*”, faktiska tarotläggningar, information om tarot, och bilder på tarotkort. I det här arbetet blir då koden *tarot* exempel på ett religiöst element/lockelse då detta är en form av divination. När man inte kan identifiera fler koder räknas och sorteras koderna och jämförs med varandra. Att räkna och placera koderna efter storlek är ett bra sätt att få en första överblick av fördelningen av innehållet i materialet (Bryman 2021, s. 535). Kanske har man använt olika ord för liknande fenomen och två koder kan slås ihop? Exempelvis slogs de två koderna *bergskristall* och *ametist* ihop efter en genomläsning, och fick tillsammans med andra mineraler koden *kristaller*. Man bör också försöka kategorisera koderna i lämpliga kategorier, för att underlätta framtida tematisering. Kanske kan man redan nu se några samband mellan olika koder (Bryman 2021, s. 535). Exempel på en kategori i materialet är *månfaser* som består av olika koder där månens faser berörs, exempelvis astrologi, magi och mående. Här blir det tydligt att denna kategori kan vara intressant att studera ytterligare utifrån uppsatsens syfte. Nästa steg är att utifrån koderna, litteraturen, syfte och frågeställning, börja identifiera teman. Teman kan exempelvis utgöras av ett särskilt intresseområde i relation till frågeställningen eller tidigare forskning, ett utmärkande fenomen, eller ett ofta förekommande motiv (Bryman 2021, s. 537). Ett exempel på tema från materialet är *religiös praktik* som består av koder och kategorier som beskriver eller visar någon form av praktisk religionsutövning. När teman har identifierats kan sub-teman/under-teman konstrueras för att tydliggöra och betona temats karaktär, samt koder lyftas ut och exemplifiera temat på olika sätt. Temat *religiös praktik* har exempelvis tre sub-teman som belyser temats karaktär: *ceremoniellt*, *självvandlighet* och *divination*. När detta är gjort är det lättare att dra paralleller och se samband mellan olika teman, samt mellan olika teman kopplat till syfte, frågeställning och tidigare forskning. Dessa slutsatser används sedan för att besvara frågeställningarna och koppla arbetet med tidigare forskning, och i bästa fall identifiera ytterligare områden för fortsatta studier (Bryman 2021, s. 538). I analyskapitlet kommer resultatet av den tematiska analysen presenteras.

5.7 Steg 6: Förkroppsligande

Det sista steget sker delvis parallellt med tidigare moment, men fullbordas nu. Här läggs fokus på hur arbetet ska dokumenteras och presenteras för att vara transparent och tillgänglig för läsaren och andra forskare. Disposition fastställs, begrepp förklaras, en pedagogik och retorik för den skriftliga presentationen tänks igenom, exempelvis med hjälp av narrativt skrivande eller tydliga presentationer i början av varje kapitel. Även regler för citering och formalia behöver fastställas, eftersom detta kan skilja från institution till institution (Kozinet 2020, s. 143). För den här uppsatsen har en mall för disposition tillhandahållen av institutionen använts som utgångspunkt, med vissa tillägg med hänsyn till studiens särart. Formalia och citering har kontrollerats mot föreskrivna regler på institutionens hemsida och intranät. Begrepp har förklarats med hjälp av relevant referenslitteratur. Ett pedagogiskt grepp som valdes vid sammanställningen av uppsatsen var korta sammanfattningar i början av varje kapitel, för att erbjuda ytterligare vägledning för läsaren. Extra fokus har också lagts på transparens i metod och analys, då netnografi som metod fortfarande är ung, liksom studiet av sociala medier, i förhållande till många andra akademiska fält. Dessutom är studieområdet modern svensk häxkraft lite studerat, särskilt på sociala medier, vilket gör det än mer angeläget att studien presenteras på ett tillgängligt och reproducerbart sätt.

6. Teori

Utöver de centrala begrepp som presenterats tidigare används en huvudsaklig teori för att närma sig materialet: Paul Heelas (2013) *the transgressive thesis*. I det här kapitlet diskuteras först fenomenet sekularisering, därefter den svenska sekulära världsbilden, sedan begreppet religion. Detta görs i separata underrubriker och på ett mer ingående sätt än som gjorts i tidigare kapitel för att skapa en bättre förståelse för teorins historia och kontext. När detta är gjort framläggs TTT i sin helhet. Avslutningsvis görs ett förtydligande av teorins användning vid bearbetning, analys och tolkning av materialet under den sista underrubriken.

6.1 Sekularisering

Sekulariseringsteorin är en viktig premis för TTT. Sekulariseringsteorin ser sekulariseringen av det västerländska samhället som en historisk process som i flera länder pågår än idag. Detta är relevant för TTT som lyfter fram rörelsen från det sekulära till det religiösa. Det innebär också att teorin är kontextbunden till samhället med hög grad av sekularisering

Således blir teorin mer applicerbar när graden av sekularisering är högre, eftersom antalet religiösa lockelser är färre och på sätt lättare att identifiera, samt att motivationen för överskridande ökar under samma betingelser (Heelas 2013, s. 70). Sekularisering kan definieras på lite olika sätt, varav en är frånvaro av intresse för det religiösa och frånvaron av utsatthet för dessa från exempelvis samhälle, föräldrar, skola och media. Utifrån denna definition kan man stödja sig på underlag från välkända statistiska undersökningar rörande medlemskap i trossamfund, kyrkobesök, tro på gud med mera, som exempelvis genomförs av *Eurobarometer* och *RAMP*. Dylika undersökningar visar att andelen svenskar som har en tro på en ”inre” eller ”personlig” gud har ökat de senaste åren, i takt med att den traditionella kristna tron minskat. Detta ses av Heelas som ett stöd för TTT då ett land som Sverige med en hög grad av sekularisering kommer den religiösa lockelsen på sikt bli större i takt med att människan upplever det sekulära som otillfredsställande. Då kommer hon åter söka religiösa ideal, men under nya individualiserade former, exempelvis i nya religiösa rörelser och ockultism. (Heelas 2013, s. 73). Det är utifrån denna förståelse av sekularisering som Heelas beskriver Sverige som ett av världens starkast sekulariserade länder. Flera forskare delar Heelas bild, både av Sverige som ett av världens mest sekulära länder, och bilden av att religiositeten är på väg tillbaka i nya former. Statsvetaren Magnus Hagevi undersöker detta i sin artikel från 2017, och hänvisar bland annat till studier gjorda av Ronald Inglehart, Christian Welzel, Marion Burkimsher, Sören Östergaard och David Voas. Utan att gå in djupare på deras arbete kan nämnas att de tillsammans ger starka argument för Sveriges, och till viss del övriga nordiska länder som starkt sekulära baserat på flera olika kriterier och underlag. Hagevi tar stöd i Ulrich Becks teori om *the paradox of secularisation* som i korthet säger att när ett samhälle blir mer individualistiskt och sekulärt, och därmed frigör sig från kyrklig och politisk kontroll över religionen, kan nya religiösa former blandas och nyskapas i ett nytt gränslöst samhällsklimat (Hagevi 2017, s. 500-501). I samma anda måste också religionshistorikern Christopher Partridges två inflytelserika verk *The Re-Enchantment of the West*, del 1 och 2 (2005), nämnas. Partridges fleråriga och multidisciplinära studie om alternativa religiösa miljöer och rörelser i sekulära samhällen redovisar på ett övertygande sätt hur dessa samhällen till hög grad har *återförtrollats* (blivit mer religiösa). Partridge, liksom Hagevi och Heelas, ser dock sekulariseringsteorin som giltig i den mån den behandlar den institutionella religionens tillbakagång, då deras respektive teorier arbetar med sekularisering

som premiss (Partridge 2005, s. 3-4). Det är inom denna vetenskapliga diskussion Paul Heelas (och det här arbetets) teori placerar sig.

De senaste åren har forskningen kring sekularisering intensifieras, och man börjar alltmer prata om *multipla sekulariseringar*, där begreppet får olika innebörd beroende på geografi, historia och sammanhang. Distinktionen mellan sekulär och religiös har också börjat luckras upp, där man ifrågasätter religionens särställning som fenomen, och i stället ser den som ett bland flera samhällsfenomen. Ett sätt att göra detta är exempelvis att jämföra sekulära ritualer med religiösa, eller sekulära maktmedel med religiösa och se hur dessa samverkar och är utbytbara mot varandra beroende på sammanhang och mottagare (Lee 2016, s. 84-85). Trots det pågående arbetet med att definiera sekularisering används begreppet sekulär i den här uppsatsen som en motsats till religiös, som frånvaro av religion i tro och handling – för att beskriva religionens minskade betydelse, utrymme och integrering i samhälle eller grupp.

6.2 Den svenska sekulära världsbilden

Vad utgör då den svenska sekulära världsbilden? Svaret kan göras både enkelt och svårt, och självklart delar inte alla svenska medborgare identiska världsbilder. De senaste årtiondena har det blivit allt svårare att prata om en gemensam kultur och världsbild i Sverige på grund av fenomen som ökad global handel och internet, men kanske framför allt på grund av hög invandring. Sverige är det land i Europa som har högst procentuell invandring, och var också det första landet i Europa som öppnade upp för migration. Enbart mellan åren 1988-2013 ökade andelen invånare med utländsk bakgrund från 8 % till 25 %. Då måste också tilläggas att Sverige har störst andel utomeuropeiska flyktingar och migranter av alla länder i Europa, vilket ytterligare bidrar till kulturell och religiös diversitet (Furseth, Ahlin, Ketola, Leis-Peters, Sigurvinnsson 2018, s. 33). Kringgår man detta faktum och lyfter blicken kan ändå några gemensamma element identifieras på en nationell nivå. I Sverige har religion och politik historiskt hört samman. Mellan år 1593 och år 2000 var den evangelisk-lutherska *Svenska kyrkan* statskyrka i Sverige. Som svensk föddes man in i kristendomen och Svenska kyrkan, och fram till 1951 var det förbjudet att lämna Svenska kyrkan förutom genom konvertering (Svenska kyrkan 2022). År 1972 var 95,2 % av alla svenskar medlemmar i Svenska kyrkan, och år 2020 55,2 % (Svenska kyrkan 2021). Även aktiva kyrkobesökare, samt tron på Gud har minskat kontinuerligt (Furseth et al 2018, s. 56). Trots att kyrka och stat

idag är separerade, och att kristendomen och övriga religioner både får färre anhängare och mindre utrymme i det offentliga rummet, lever de lutherska idealen i hög grad kvar i den sekulära vänsterpolitiken och arbetarrörelsen (Furseth 2018, s. 2). Totalt sett har den holistiska eller alternativa religiositeten/andligheten minskat stadigt sedan 2000-talet, med undantag för yoga och meditation. Däremot återfinns majoriteten av dessa föreställningar hos den yngre generationen idag, vilket på sikt kan innebära en ökning då den yngre generationen i högre grad är med och påverkar kulturella normer och allmän opinion (Furseth et al 2018, s. 54).

Det svenska välfärdssystemet har bidragit till svenskarnas uppfattning om egalitet, jämställdhet och universalism. Medborgaren har ett inneboende värde och medfödda rättigheter, och samhället har ett gemensamt ansvar att tillgodose dessa. Alla medborgare har skyldighet att arbeta och betala en jämförelsevis hög andel skatt, och alla har rättigheten att nyttja det skattebetalda välfärdssystemet oavsett inkomst och status (Furseth 2018, s. 4). Social mobilisering, rättvisa och värdesättande av fritiden och individens behov bottenar i ett långt socialdemokratiskt styre och aktiv arbetarrörelse, samt möjlighet till betald föräldraledighet och sjukfrånvaro. Den gröna och feministiska politiken har sedan 1970-talet också etablerat en norm kring jämställdhet mellan könen, samt mellan naturen och människan (Furseth et al 2018, s. 34, 37, 40). Ekonomiskt skiljer sig svensken från övriga Europa genom sin vänsterorientering som innebär mer tillit till statligt och kollektivt ägda företag och funktioner i samhället, kontra privata och marknadsstyrda. Så trots svenskens ökade individualism finns en fortsatt tilltro till det kollektiva och i vissa instanser även det institutionella (Furseth et al 2018, s. 41). Det går dock fortfarande att se en ökning hos befolkningen gällande subjektivt utformade världsbilder och en rörelse bort från religiösa dogmer, och det blir i gengäld allt vanligare att ”klippa och klistra” ihop sin egen religiösa sanning och verklighet (Furseth et al 2018, s. 64).

Svensken är liksom övriga västvärlden färgad av de senaste årens politiskt och religiöst motiverade terrorattentat. Detta har skapat en misstro mot politiska och religiösa avvikande och extrema åsikter och yttringar. (Furseth et al 2018, s. 32). Det senaste exemplet är de koranbränningar som gjorts från högerextremt håll i Sverige i april 2022. Detta, tillsammans

med de våldsamma upplopp som följde, har båda fördömts av media och den breda allmänheten som extrema och reaktionära (Göthlin, Schröder, Anderberg, Koskelainen 2022).

6.3 Religion

Eftersom förståelsen av *religion* är central för TTT behöver det definieras, åtminstone inom ramen av TTT och den här uppsatsen. Detta inte minst då begreppet både ställs i motsats till sekularisering och det sekulära tillståndet, men också ingår i själva definitionen av dessa begrepp (frånvaron av religion). Att försöka sig på en definition av religion utöver en situationsanpassad sådan är oerhört komplext och är något oräkneliga religionsforskare ägnat sig åt. På grund av de otaliga försöken, samt religionens många former och föränderlighet, menar en del att det till och med är omöjligt och/eller onödigt att försöka definiera religion (Stausberg & Gardiner 2016, s. 28). Att åtminstone ha en tillfällig arbetsdefinition av religion, anpassad efter sitt nuvarande studieområde är nog dock de flesta överens om. Heelas själv använder i stor utsträckning begreppet *icke-sekulär (non-secular)* som motsatspar till sekulär. Detta val kringgår dock inte behovet av definition av religion, eftersom det sekulära i sig utgår från en specifik förståelse av religion. Ibland använder Heelas också *sakralisering (sacralisation)*, det vill säga en rörelse mot det *heliga* eller *sakrala* (Heelas 2013, s. 68). Även detta ordval är tätt knutet till begreppet religion. Eftersom Heelas själv inte ger sig i kast med att definiera religion i relation till TTT, har jag valt att utgå ifrån Jeppe Sinding Jensens definition av religion från 2014: ”Semantic and cognitive networks comprising ideas, behaviours and institutions in relation to counter-intuitive superhuman agents, objects and posits” (Stausberg & Gardiner 2016, s. 28). Denna breda definition ryms väl inom Heelas egna inkluderande termer *icke-sekulär* och *sakral*. Den passar också bra till uppsatsens material och metod genom sin betoning på semantiska och kognitiva nätverk, eftersom dessa kan identifieras och åskådliggöras genom den tematiska analysen. Att den inkluderar både idéer, beteenden och institutioner i relation till agenter, objekt och postulat, innebär i princip att alla ämnen och områden som återfinns i uppsatsens material kan utsättas för en religiös läsning. Detta är en viktig grundförutsättning när materialet består av poster från IG. Dessa är ofta är personliga, narrativa och vardagliga och vars religiösa innehåll inte har samma tydliga rituella struktur som exempelvis material inhämtat från en kristen kyrkas hemsida. I den här uppsatsen ersätter jag således Heelas begrepp *icke-sekulär* och *sakral*, med *religion/religiös*, enligt definitionen ovan, i hopp om att bidra med konsekvens och tydlighet för läsaren.

6.4 The transgressive thesis

Som alla teorier presenteras även TTT något annorlunda i olika artiklar och av olika författare, beroende på det sammanhang den används samt på vilket underlag den appliceras. Min tolkning av teorin utgår från Paul Heelas framläggning i artikeln ”On Transgressing the Secular: Spiritualities of Life, Idealism, Vitalism” som publicerades i antologin ”New Age Spirituality: Rethinking Religion” (2013), med Steven J. Sutcliffe, Ingvild S. Gilhus som redaktörer. Artikeln är utformad för att förklara teorin i sin helhet med några illustrerande exempel på dess praktiska användning, vilket konkretiserar dess applicering på uppsatsens eget material. Utöver det som tidigare nämnts är motiveringen bakom valet av teori också att Heelas testat TTT i stor utsträckning de senaste två årtiondena, i liknande kontexter som den här uppsatsen, det vill säga nya religiösa och ockulta rörelser i starkt sekulära miljöer.

Teorin har uppkommit som ett svar på sekulariseringstesen, vilken menar att i de samhällen där kristendomen sekulariserats bort tar det sekulära tillståndet vid som självtillräckligt (*self-sufficient*) för samhället och människan – det finns inget behov hos människan utöver det som erbjuds i det sekulära samhället. TTT menar dock att det sekulära tillståndet är otillräckligt (*insufficient*) och att människan därför kommer söka sig bortom (*transgress*) det sekulära, till det religiösa (Heelas 2013, s. 66). Begreppet för denna ”rörelse bortom” (*transgress/transgression*) benämns i denna uppsats som *överskrida* eller *överskridande*. Heelas menar att ett fåtal samhällen i världen idag har blivit så starkt sekulära att tesen kan testas, och efter Estland bedömer han Sverige vara bästa kandidaten (Heelas 2013, s. 71). Detta gör att tesen lämpar sig väl för den här uppsatsens svenska kontext. För att kunna testa tesen behöver man skilja mellan sekulära och religiösa lockelser (*lures*). En sekulär lockelse kan exempelvis vara en sportbil, ett fint hus, en trogen partner eller en bra karriär. En religiös lockelse kan vara en odödlig själ, evig hälsa, att alla får vad de förtjänar (*karma*), eller att vi kan manipulera naturlagar, tid och rum genom tankekraft eller ceremonier (*magi*) (Heelas 2013, s. 77). Det finns olika anledning till att människan skulle välja att gå från sekulära till religiösa lockelser. Den ena anledningen är *idealbilder* (*ideals*) som förmedlas av språket och samhället, och hur dessa lever upp till människans egna upplevelser. Den andra är *livskraften* (*vitalism*) inneboende i människan, och som verkar oberoende av samhällets ideal (Heelas 2013, s. 79). När kristendomen i samband med sekulariseringen tappat sin förmåga att konstruera idealbilder och/eller uppfylla behovet som stammar från människors livskraft, har

nya religiösa rörelser, New Age och ockulta rörelser i viss grad tagit över kristendomens roll (Heelas 2013, s. 81).

6.4.1 Det sekulära som självtillräckligt (*self-sufficient*)

Som en antites till TTT finns argumentet för det sekulära som självtillräckligt och slutdestination på upplysningens resa. Den religiösa människan tillhör det förgångna, och den nya ”upplysta” människan kan styra sig själv utan behov av de illusioner och den dubbelmoral som religionen tidigare erbjudit. Utöver Émile Durkheim som främsta förespråkare, lyfts argumentet också av Max Weber, Steve Bruce, David Voas, och Richard Dawkin (Heelas 2013, s. 67)

6.4.2 Det sekulära som otillräckligt (*insufficient*)

I andra änden av skalan finns tänkare som Georg Simmel, Peter Berger och Charles Taylor som argumenterar för det sekulära tillståndet som otillräckligt för människan. De hävdar att ju mer sekulärt ett samhälle blir, desto större kommer behovet av överskridning vara, det vill säga rörelsen mot religiösa ideal. Likt sina motståndare, exempelvis Durkheim, ser man hur kristendomen stadigt minskar sitt inflytande. Här ser man dock hur andra alternativa strömningar tar över kristendomens roll, istället för en enhetlig övergång till sekulära ideal (Heelas 2013, s. 69).

6.4.3 Överskridning till vad?

Heelas använder två kompletterande vokabulärer för att definiera överskridning. Det första utgår ifrån Durkheim som säger att ”the sacred is the perfect, and the secular is the imperfect” (löst citerat av Heelas 2013, s. 74). Överskridning blir då en övergång från den o-perfekta vardagliga verkligheten, mot det perfekta religiösa verkligheten. Heelas ser ett behov av komplement till detta uttalande, eftersom människor inte alltid uttalat strävar efter det ”perfekta” eller ens ett uttalat religiöst ideal, men ändå något bortom det sekulära. Därför använder han William James begrepp *more* (mer) för att beskriva denna mer diffusa överskridning. Strävan efter ”*something more*” eller ”*something else*” uttrycker detta ideal (Heelas 2013, s. 76). Var går då detta perfekta, eller ”mer” att finna? Då den traditionella kristendomen tappat mark i det sekulära väst, ser Heelas hur andra religiösa rörelser lockar människan. Hans första exempel är New Age-inspirerade rörelser som erbjuder flera liv, en

odödlig själ, en utopisk framtid och oändlig möjlighet att växa som individ (Heelas 2013, s. 71). Det andra exemplet är CAM (*complementary and alternative medicine*) som erbjuder perfekt hälsa, bot av ”obotliga” sjukdomar, samt att bli hel, lycklig och harmonisk som människa (Heelas 2013, s. 78). Heelas drar också paralleller till rörelser utanför Europa, som uppsvinget av sufism och andra esoteriska rörelser som på liknande sätt erbjuder ideal bortom det sekulära i form av evig kärlek, vishet och odödlighet (Heelas 2013, s. 82). Ovanstående exempel är också talande för uppsatsens eget material som ofta uppvisar religiösa lockelser av denna typ.

6.4.4 Att synliggöra överskridning

Vid en första anblick kan fenomenet överskridning upplevas som svårgripbart. Var kan man egentligen hitta material för att testa och på så sätt synliggöra det fenomen som teorin beskriver? Heelas besvarar frågan tydligt nog i följande citat: ”... a great deal of material is available for the theorist of transgression. It is found in virtually every source one can think of: academic literature, popular magazines, newspapers, novels, music, and so forth” (Heelas 2013, s. 74). Utifrån detta korta men kärnfulla citat kan det enkelt konstateras att materialet som ligger som underlag för den här uppsatsen uppfyller Heelas kriterier. Inte minst då materialet är insamlat i en svensk kontext, och på så sätt uppfyller kravet på sekularisering. Heelas nämner också att hans personliga favoritmaterial går att finna i autobiografin, (Heelas 2013, s. 74) vilket också placerar sig nära vårt material då en stor andel poster är i bloggformat, en typ av autobiografi.

6.4.5 Ideal som motivation till överskridning

För att förstå den första motivationsfaktorn bakom fenomenet överskridning behöver vi återkomma till Heelas tolkning av Durkheim. Heelas menar att när den sekulära världen är operfekt, är också dess ideal dömda att misslyckas. Trots det kan människan motiveras att eftersträva sekulära ideal. I denna sträva blir dock de religiösa idealen mer lockande, eftersom det sekulära idealet är dömt att misslyckas med att uppfylla människans inneboende behov (Heelas 2013, s. 76). Ett klassiskt exempel är tomheten vi känner när vi köpt vår nya bil eller fått vårt nya jobb och inser att allt känns precis som innan, kanske till och med lite tommare. Efter att ha köpt ytterligare några bilar och kommit ytterligare några steg högre i karriären, växer behovet av nya ideal, som innehåller något ”mer” eller något ”perfekt” bortom det den

sekulära vardagen kan erbjuda (Heelas 2013, s. 77). Det religiösa idealet finns också inneboende i språket, menar Heelas. Språket är uppbyggt av grader, samt motsatspar. Man kan exempelvis vara luspank, fattig, förmögen, stenrik och oändligt rik. Det sistnämnda närmar sig det religiösa idealet, som befinner sig bortom det som vanligtvis är uppnåbart. Ens pengar kan alltid ta slut i den sekulära världen, men själens rikedom, eller guds nåd, tar aldrig slut. Gällande motsatspar finns ändlig/oändlig som ett tydligt exempel. Allt i vårt sekulära liv är ändligt eller begränsat i någon form, att söka dess motsats – det oändliga – ligger därmed inom de flesta människors begreppsvärld och blir ett ideal att eftersträva. Liksom idealet som finns så starkt inom CAM, och som speglas i motsatsparet fragmenterad/hel. Att bli hel, helad, holistisk är ett tydligt och centralt religiöst ideal som står i motsats till det sekulära livet som i högsta grad är fragmenterat (Heelas 2013, s. 78).

6.4.6 Vitalism som motivation till överskridning

Den andra motivationsfaktorn benämns *vitalism*, vilket kan översättas till "livskraft", eller "inneboende drivkraft". Till skillnad från de språkliga och sociokulturella idealen som beskrivits ovan, kan vitalism ses som den inneboende känslan av att vara levande som finns hos alla människor. Olika skolor och tänkare har kallat den för olika saker, Spinoza benämnde det "affective force", Nietzsche "the life force of the ever expansive will", Buber "beyond-within", Feuerbach "projection of human animation", och så vidare (Heelas 2013, s. 78). Heelas undviker djupare filosofiska diskussioner angående denna upplevelse, utan nöjer sig med att konstatera att denna känsla rimligtvis kan vara en motivator för överskridning. Vitalism kan vara en motivator på egen hand och fungerar i teorin utanför en sociokulturell kontext, men i verkligheten samverkar den alltid med ovan nämnda ideal. Ideal som talar till denna känsla är i form av "äkta" "inre" upplevelser, kreativa impulser, utforskande av jaget, råa och omskakande upplevelser. Kort sagt upplevelser som får människan att känna sig levande, äkta och unik. Att CAM, New Age, ockultism och esoteriska rörelser lockar till överskridning är inte svårt att se med detta i åtanke (Heelas 2013, s. 80-81). Liknande ideal förekommer också rikligt i uppsatsens insamlade material.

6.4.7 *The transgressive thesis* som verktyg

Uppsatsens syfte är inte att testa teorins giltighet på empiriskt material. Syftet är inte heller att presentera ett exempel på överskridande. Teorin bidrar med ett teoretiskt ramverk, språkbruk

och en begreppsvärld för att närma sig, kategorisera och tolka materialet. Det finns flera anledningar bakom valet av teori, varav några har nämnts tidigare. TTT har växt fram för att förklara en viss typ av fenomen och beteende i en viss kontext. Kontexten är människor i sekulära samhället, med svag kyrka och låg spridning av religiöst språkbruk och religiösa ideal, där Sverige är ett tydligt exempel. Eftersom uppsatsens material är skrivet av svenskar, för svenskar, på svenska, placerar det sig tydligt inom den svenska kontexten. TTT har tidigare använts på material liknande uppsatsens eget, exempelvis dikter, autobiografier och tidningsartiklar. Sociala medier kan sägas utgöra en blandning av samtliga medier och lämpar sig väl för teorins avsedda användningsområde. De fenomen, formuleringar och händelser som utgör uppsatsens material innehåller flera av de beståndsdelar som beskrivs i teorin som religiösa lockelser, religiösa ideal och vitalism. Därför kan den fungera som ett verktyg för att förstå dessa bättre och placera dem i en tydliga teoretisk ram. Teorin kommer därför användas för att ta fram de koder som ligger till grund för den tematiska analysen, utifrån dess beskrivning av religiösa lockelser, religiösa ideal, vitalism samt religiöst språkbruk. Teorin kommer därefter användas i tolkningen av koder, kategorier, sub-teman och teman, för att dra paralleller mellan teman, se samband i materialet och placera det i en större kontext. Vidare kommer teorin underlätta jämförelser med liknande studier, samt göra uppsatsen mer lättillgänglig genom att tydligt lokalisera inom en befintlig forskningstradition. I analyskapitlet kommer teorins användning konkretiseras ytterligare i relation till uppsatsens material.

7. Tidigare forskning

I det här kapitlet presenteras ett för uppsatsen relevant urval av tidigare forskning, och är inte på något sätt representativt för respektive ämnesområde. Kapitlet är indelat ämnesvis i följande ordning: *häxan; nyhedendom i sociala medier; digital religion; sekularisering; genus och nyhedendom.*

7.1 Häxan

År 1999 sammanställde historikern Ronald Hutton sitt verk *The Triumph of the Moon* som frukten av ett årtionde långt forskningsprojekt om den brittiska häxans historia. Med start i det tidiga 1800-talet kartlade han de influenser som kom att forma den moderna häxrörelsen som spreds under 1950-talet. Inflytandet av hans forskning både på studiet av häxan och

häxrörelsen i sig, kan knappast överskattas. Verket reviderades 2019 och finns nu i ny upplaga. 2017 publicerade Hutton *The Witch* vilket erbjöd en bredare blick över häxans historia, där han rör sig utanför den brittiska kontinenten för att bland annat studera fenomenet i en kolonial och förhistorisk kontext. Utöver detta har han publicerat en mängd artiklar inom ämnet. Hutton var också den som först kunde belägga att den moderna häxrörelsen var en ny religiös rörelse, och saknade de förhistoriska rötter som länge var uppfattningen både inom och utanför rörelsen. Huttons forskning har varit ett stort bidrag till den här studien genom sina omfattande kartläggningar av såväl den historiska som moderna häxan.

Chas S. Clifton är en amerikansk historiker som publicerat en mängd artiklar om nyhedendom, häxor och Wicca, inte minst i tidskriften *The Pomegranate* där han också satt som redaktör en period. Cliftons bok *Her Hidden Children: The Rise of Wicca and Paganism in America* från 2006 kan sägas vara den amerikanska motsvarigheten till Huttons *The Triumph of the Moon*. Här görs en historisk översikt över den moderna amerikanska Wicca och häxkulturen som tidigare inte gjorts i samma utsträckning. Cliftons detaljerade studier av den moderna häxrörelsen och den nutida häxan har gett den här studien goda referensramar och en bra överblick av fältet.

Ethan Doyle White är en engelsk historiker och arkeolog som publicerat flera artiklar om häxor och Wicca. I boken *Wicca* från 2015 gör han en uttömmande sammanställning av häxreligionen Wicca och dess historia, praktiker och en organisatorisk kartläggning. Andra betydande bidrag är hans artikel ”The Creation of “Traditional Witchcraft””, publicerad 2018 i tidskriften *Aries*. Där lyfter han fram den ”*traditionalistiska*” tendensen hos moderna nyhedniska rörelser att söka sin legitimitet och historia i gamla traditioner (fiktiva eller verkliga). Whites tydliga redogörelser och definitioner av Wicca och övriga häxrörelsens olika strömningar har hjälpt den här uppsatsen att tydligare placera sig på fältet och känna igen olika typer av innehåll under analysfasen.

The Oxford Illustrated History of Witchcraft and Magic är en antologi från 2017, redigerad av socialhistorikern Owen Davies. Här täcker åtta forskare från olika forskningsgrenar ämnen som konst, förhistoria, demonologi och häxor i populärkulturen. Artikeln ”Witches on

Screen” av Willem de Blécourt är särskilt intressant på grund av den tematiska genomgång som görs av moderna porträtteringar av häxor i populära TV-serier och filmer. Denna redogörelse har hjälpt mig identifiera olika populärkulturella referenser i materialet, vilka annars kan vara svåra att sortera då det producerats dussintals filmer och serier centrerade runt häxor och häxkraft.

David Waldron är en australiensk historiker och folklorist som skrivit mycket om historieberättande och identitet hos moderna häxor, inte minst i sin avhandling från 2008, *The Sign of the Witch: Modernity and the Pagan Revival*, samt i artikeln ”Post-Modernism and Witchcraft Histories” som publicerades i antologin *Paganism: Critical Concepts in Religious Studies* (2001), redigerad av Jane-Davy Barbara. Waldron har gjort en stor insats att identifiera och kategorisera dessa historier på ett sammanhängande sätt. Waldrons avhandling har i den här uppsatsen använts för att få inblick i vanliga historier kring identitet och legitimitet som används av moderna häxor, och på så sätt kunna jämföra dessa med de berättelser som förekommer i materialet.

Antologin *Western Esotericism in Scandinavia* publicerades 2016 med Henrik Bogdan och Olov Hammer som redaktörer. Här är framför allt Fredrik Gregorius artikel ”Paganism in Sweden” av relevans för den här studien. Gregorius kartlägger flera svenska nyhedniska rörelser och samfund, inklusive Wiccans historiska framväxt och förgrening i Sverige. Till den här uppsatsen har artikeln bidragit med kontextuell förståelse av Wiccans närvaro i Sverige, samt i tolkningen av varför koder relaterade till Wicca saknas i materialet.

7.2 Nyhedendom i sociala medier

Den amerikanska religionsantropologen Jodie Ann Vann har i sin artikel ”Contemporary Paganism” diskuterat nyhedniska traditioners samverkan med populärkulturen i form av *religious imagination*. Hon menar att det finns en särskilt typ av föreställningsvärld i populära fantasy- och science fictionverk, som har återskapats i den nyhedniska idétraditionen. Artikeln publicerades 2015 i antologin *The Routledge Companion to Religion and Popular Culture*, redigerad av John C.

Lyden och Eric M. Mazur. Vanns presentation av de olika föreställningsvärldar som återfinns inom nyhedendomen idag har underlättat mitt eget arbete med tolkningen av de världsbilder som framträder i materialet.

”Hashtag Heathens: Contemporary Germanic Pagan Feminine Visuals on Instagram” är en artikel i tidskriften *The Pomegranate* från 2019 av Ross Downing. Artikeln presenterar Downings studie av kvinnliga nyhedningar på IG, och hur dessa kommunicerar sin tro på plattformen. Resultatet visar att deltagarna har en tydligt utstuderad nyhednisk teologi som de kommunicerar med främsta syfte att undervisa andra om sin tro. Eftersom Downing, liksom den här studien, använder IG som plattform, har den bidragit med värdefull kontext rörande vanligt förekommande inlägg och innehåll.

I artikeln ”A Mixed Blessing: Market-mediated Religious Authority in Neopaganism” i *Journal of Macromarketing* från 2016, presenterar Diego Rinallo, Pauline Maclaran, och Lorna Stevens sin forskning om Wicca och marknadskrafter i Italien. De undersöker hur Wiccautövare vinner och förlorar religiös auktoritet baserat på deras grad av kommersialisering och anpassning till den globala marknaden. Resultat visar att utövarna både kan vinna och förlora auktoritet med ökad kommersialisering, beroende på hur väl anpassad den är efter plattformens och målgruppens normer och tillvägagångssätt. Studien har bidragit med insikt i de bakomliggande faktorer som påverkar marknadsföring i sociala medier hos målgruppen.

Áine Warren skrev 2020 en artikel i tidskriften *Journal of Contemporary Religion* som heter ”Altars for the Morrigan: The Legitimizing Agency of a Goddess in the Networked Flow of Authority of a YouTube Sub-culture”. Som den talande titeln beskriver så undersöker artikeln hur kontexten kring hur nyhedniska altare legitimeras på Youtube. Detta är ett bidrag både till studiet av ett digitalt religiöst community, och ett digitalt nyhedniskt religiöst uttryck. Året innan publicerade Warren en liknande presentation av sitt forskningsresultat i en artikel för *The Pomegranate* som hette ”The Morrigan as a ”Dark Goddess: A Goddess Re-Imagined

Through Therapeutic Self-Narration of Women on Social Media”. Warrens studie relaterar indirekt till den här studien och bidrar främst med kontextuell förståelse av det bredare fältet ”nyhedendom och sociala medier”.

År 2020 skrevs artikeln ”Witches on Facebook: Mediatization of Neo-Paganism” av Berit Renser and Katrin Tiidenberg. Artikeln sammanfattar en estländsk studie av hur häxor och andra nyhedningar kommunicerar och skapar auktoritet på Facebook utifrån en kontext av medialisering. Till skillnad från Stig Hjarvards forskning (presenteras nedan) som i huvudsak undersökt medialisering utifrån den institutionella religionens perspektiv, bidrar Renser och Tiidenberg med ett icke-institutionellt perspektiv. Liksom Sverige är Estland ett starkt sekulariserat land, men har precis som Sverige en hög andel personer som ”*tror på något*” (*spiritual but not religious*), samt ett flitigt bruk av sociala medier. Studien visar att häxorna använder Facebook både för att skapa identitet och förmedla kunskaper, samt upprätthålla en uppfattad estnisk folktradition. Studien visar också en plattformens specifik anpassning där användarna anpassar sin kommunikation efter algoritmer och gör budskapet mer lättillgängligt. Det går att finna många gemensamma beröringspunkter mellan denna och ovan beskrivna studie, även om de använder olika digitala plattformar. Hur Facebook används för identitetsskapande ligger i linje med hur användarna i materialet från IG brukar sin poster.

Cris Millers färskaste studie, ”How Modern Witches Enchant TikTok: Intersections of Digital, Consumer, and Material Culture(s) on #WitchTok”, drar paralleller mellan den tidiga moderna häxrörelsen och den nutida häxrörelsen på TikTok. Resultatet visar att flera gemensamma nämnare går att finna, där den största skillnaden är en ökad grad av kommersialisering på TikTok tack vare dess algoritmer. Millers studie ger värdefull insikt i hur framgångsrika användare ofta tvingas anpassa sina poster för att följa algoritmens uppsatta regler. Detta har varit en viktig aspekt att ha med under analysprocessen, och som annars är lätt att missa om man på förhand inte är bekant med plattformens algoritmer (vilka dessutom ständigt uppdateras).

Bortsett från en studentuppsats har inga studier om häxor, häxkraft, häxcommunityn, Wicca eller nyhedendom i sociala medier i en svensk eller nordisk kontext hittats. Uppsatsen är på kandidatnivå och är författad av Carolina Lindstedt år 2021 för Göteborgs Universitet. Hon undersöker hur identiteten ”häxa” förmedlas av svenska häxor på Instagram samt i en populär *Podcast* för häxor. Uppsatsen visar hur identitet och community är tätt sammanflätade, och hur den privata och offentliga identiteten flyter samman på plattformarna. Hennes uppsats har varit en intressant referenspunkt i arbetet med den här uppsatsens material, främst då andra liknande studier saknas i en svensk kontext.

7.3 Digital religion

Heidi A. Campbell är professor i kommunikation och har publicerat ett stort antal artiklar och varit redaktör för ett antal böcker om religion och digitala medier och internet. Hon har bland annat presenterat teorin *Religious-Social Shaping of Technology* där hon argumenterar för hur religiösa grupper samverkar med den teknologiska utvecklingen baserat på ett antal fasta faktorer. Ett av hennes senaste, och kanske mest aktuella bidrag är som redaktör för E-boken *Religion in Quarantine: The Future of Religion in a Post-Pandemic World* som kom ut sommaren 2020 och som sammanställer ett stort antal upplevelser kring pandemin och religiös utövning i dess kölvatten. Hennes inblick i hur det digitala speglar det fysiska, men också hur det ömsesidigt påverkar varandra i båda riktningar, har gett en ökad förståelse av komplexiteten bakom de digitala avtryck som utgör den här studiens material.

Religious Complexity in the Public Sphere: Comparing Nordic Countries från 2018, med redaktör Inger Furseth, är en antologi som presenterar ett femårigt forskningsprojekt om religion i media i de nordiska länderna. Projektet har kretsat kring förhållandet mellan religion och stat, religion och politik, förändringen av det nordiska religiösa landskapet, religion och media, sekularisering och förmedling av tro. Samlingen ger en detaljerad bild av de många uttryck för religion som funnits inom det offentliga de senaste åren i de nordiska länderna. Projektet presenterar en mycket bra och överskådlig bild av de förändringar som skett i Sverige gällande flera områden som är direkt relevanta för den här studien, och har därmed varit en ovärderlig informationskälla.

Stig Hjarvard är professor i mediastudier, med en tydlig forskningsinriktning på samverkan mellan internet och religion, framför allt i en nordisk kontext. Hjarvard har publicerat böcker och artiklar om medialisering av religion, och formulerat ledande argument för *the mediatization thesis*. Tesen, eller teorin, utgår från premissen att sekulariseringsteorin är gällande, men att religionen genom media fått ny form i samband med den ökande individualiseringen av samhället och religionen och därför är mer synlig och artikulera än tidigare former. Hans senaste bidrag till teorin är i bokkapitlet ”Looking Beyond the Field: Development of the Mediatization Research Agenda” från 2021, i *Mediatization(s). Theoretical Conversations between Europe and Latin America*, med redaktörerna Scolari, C. A., Fernandez, J. L. och Rodríguez-Amat, J. R. Hjarvard har i huvudsak använts för att förstå och förbättra appliceringen av uppsatsens valda teori, och hans forskning bidrar därför mer implicit under analysen, än i direkta referat.

7.4 Sekularisering

Christopher Partridge har skrivit flera inflytelserika verk och artiklar om populärkultur och religion, inte minst de två volymerna *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*. Partridge’s forskning rör sig främst inom ämnet *Re-Enchantment* (återförtrollning) och ett av hans viktigaste begreppsliga bidrag är *Occulture* (ockult kultur). Hans omfattande forskning kring sekularisering, återförtrollning och ockult kultur har varit absolut nödvändig för förståelsen av materialet och hur det relaterar till det större fältet och samhällsutvecklingen i stort.

Paul Heelas (som läsaren är bekant med vid det här laget) har publicerat flera böcker och artiklar kring sekularisering, nya religiösa rörelser och hur dessa ger uttryck för människans religiösa drivkrafter. Han har ägnat flera år åt betydande fältarbete, bland annat i det välkända ”Kendal projektet”. I den här uppsatsen används främst hans teori om transgression, men hans tidigare forskning har också gett en ökad förståelse för religiösa drivkrafter och samhälleliga förändringar i relation till dessa.

Lois Lees artikel ”Non-Religion” från 2016 jämför sekulära och religiösa ritualer och hur dessa innehåller gemensamma element och ofta är utbytbara på flera plan. Då den här studiens material rör sig mellan det sekulära och religiösa, och där gränsdragningar ofta är svåra att göra, bidrar hennes studie med hjälpsfull vägledning.

”Religious Change over the Generations in an Extremely Secular Society: The Case of Sweden” är en artikel skriven av Magnus Hagevi år 2017. Han undersöker vad som gjort Sverige till, enligt honom, ett av världens mest sekulära länder. Han kopplar sedan detta till individualiseringsprocesser och kulturella och ideologiska förändringar i Sverige och flera andra västländer. Hans argument ligger i linje med Heelas och har gett fördjupad kunskap kring Sveriges förutsättningar och villkor som sekulärt land under religiös förändring.

7.5 Genus och nyhedendom

”Gender and the Occult” är en artikel publicerad av Jay Johnston år 2014. Här redogör han för klassiska och nutida uppdelningar av män och kvinnor inom olika ockulta rörelser. Han diskuterar dessutom vanliga stereotyper och generalisering både från omvärlden riktat mot rörelserna, och inifrån rörelserna själva. Artikeln är skriven på ett pedagogiskt och klargörande sätt, vilket hjälpt min egen förståelse av genusrelaterat material och hur detta kan tolkas på ett rättvist sätt.

Mia Lövheim är professor i religionssociologi och har varit med och etablerat forskningsområdet religion och internet genom sin avhandling om ungdomars religiösa identiteter på internet 2004. Sedan dess har hon varit drivande inom ett flertal projekt och publikationer rörande religiösa identiteter, genus och kultur på internet. Hennes forskning har ofta en nordisk/skandinavisk inriktning och en av hennes senaste bokkapitel ”Gender, Religion and the Press in Scandinavia” handlar om religiösa könsnormer i skandinavisk press, och ingår i *Routledge Handbook of Religion and Journalism* (redaktörer Radde-Antweiler Kerstin, Xenia Zeiler) från 2021. Lövheim har bidragit till ökad förståelse av kvinnans närvaro i olika sociala medier och i olika religiösa kontexter, vilket berikat den här studiens analys av genustematik.

8. Material

I det här kapitlet beskrivs det material som använts i studien. Först sker en kort presentation av sociala medier och IG som plattformar för materialinsamling. Sedan förklaras det urval materialet har genomgått. Slutligen vägleds läsaren genom de fyra kvalitetskriterier vilka materialet har bedömts utifrån.

8.1 Sociala medier och Instagram som plattform

Användandet av sociala medier har exploderat sedan tidiga 2000-talet. För att få en bild av omfattningen kan exempelvis nämnas att år 2018 använde 43 % av jordens befolkning sociala medier i någon form, vilket innebär cirka 3 miljarder människor. Efter Youtube och Facebook är IG den vanligaste plattformen. Som referenspunkt använde 35 % av alla amerikaner IG år 2018 (Kozinet 2020, s 70-71). Det är inte svårt att förstå att mängden data som dagligen genereras på IG är ofantligt stor. Värde av att beforska dylik data är därmed svårt att argumentera emot.

IG lanserades 2010 som en plattform för att dela bilder. En nyhet från tidigare sociala medier var att plattformen hade inbyggda redigeringsmöjligheter vilket gjorde det möjligt att lätt personifiera och stilisera bilder. Utöver detta kunde bilderna märkas, eller taggas, med geografisk plats där de är tagna, och bildens ämne i form av *hashtags* (#), samt en tillhörande beskrivning. Facebook köpte IG 2012 och inkorporerade ytterligare sociala funktioner, bland annat möjligheten att skicka privata meddelanden, gilla andras bilder, samt att kommentera på andras bilder. IG blev en mycket social och interaktiv plattform, och blev också snabbt kommersialiserad. Många företag såg möjligheten för sina produkter och tjänster att synas, och privatpersoner såg möjligheten att sprida sitt eget personliga varumärke. Liksom andra medier, sociala eller inte, har därför även IG en kommersiell och identitetsbyggande aspekt som kan speglas i materialet och som undersökaren bör vara medveten om (Kozinet 2020, s 90). Eftersom IG till stor del är en visuellt baserad plattform har också bilderna som tillhör varje post blivit en nödvändig del av materialet. I vissa fall innehåller dessutom bilderna inklippt text i form av citat eller dikter. I samtliga fall sätter bilden tonen och känslan för posten, förtydligar dess innehåll, sätter det i en kontext och bidrar därmed till en mer korrekt tolkning av posten i sin helhet (Bryman 2021, s. 505).

En annan aspekt vid användandet av posterna är dess ordningsföljd. Ofta, men inte alltid, använder författaren kontot likt en narrativ berättelse, vilket gör att posterna publiceras enligt en viss kronologi (exempelvis vid en längre resa). Utan hänsyn till detta kan enskilda poster ibland vara svårtolkade, och förlorar också en stor del av sin kontext (Bryman 2021, s. 514). Posterna som använts som material i studien är tagna så nyligen i tiden som möjligt, och alltid i direkt följd efter varandra för att få en så aktuell och sammanhängande bild som möjligt av innehållet. Dessutom har de poster som skrivits före de utvalda posterna också granskats för att fånga det större sammanhanget, även om dessa inte ingår i studiens material. Detta för att möjliggöra en så korrekt och representerbar analys och tolkning som möjligt av innehållet (Bryman 2021, s. 515).

8.2 Urval

Sociala medier erbjuder ett enormt och varierat underlag för många typer av studier. Detta är en fantastisk resurs för undersökaren, men kan också göra det svårare att skapa ett lämpligt urval med ett rimligt omfång (Bryman 2021, s. 513). Nedan beskrivs det här arbetets urvalsprocess steg för steg.

Enbart konton av personlig karaktär och som drivs av privatpersoner har använts. Konton med uteslutande kommersiellt innehåll samt rena företagskonton har valts bort. Bedömning av detta har gjorts utifrån profilbeskrivning, samt efter en genomläsning av en större mängd poster från varje konto. I profilbeskrivningen ska kontoinnehavaren tydligt ha beskrivit sig själv som häxa, och kontot ska kretsa kring häxor och häxkonst. Här har endast ordet "häxa" i olika konstellationer godkänts, och inte relaterade begrepp som "pagan", "noadin", "shaman" eller dylikt. Även om vissa häxor också identifierar sig med ovan nämnda begrepp och ändå identifierar sig som häxa, har detta gjorts för att behålla ett så precist fokus som möjligt i en redan mångfacetterad målgrupp. Eftersom studien har en tydlig inriktning på Sverige och modern svensk häxkraft har enbart konton valts där majoriteten av posterna är skrivna på svenska. Det svenska urvalet innebär dock inte att kontona och dess författare inte samtidigt befinner sig i en internationell kontext där idéer och samtal flödar mer eller mindre fritt. Det innebär att även de konton som skriver på svenska kan vara påverkade och på olika sätt präglade av exempelvis en brittisk eller amerikansk häxkraft, eller internationella communitys av häxor och andra nyhedningar. Materialet gör därför inget anspråk på att representera något

som är unikt eller isolerat svenskt, men har genom denna avgränsning gjort ett försök utesluta sådana konton och poster som inte skrivits av, och riktats direkt mot svensktalande mottagare. Syftet är därmed att placera det så fast det går i en svensk kontext, oavsett varifrån tankegodis och inspiration potentiellt kan komma.

För att gallra bort inaktiva och/eller gamla konton har en postfrekvens valts på minst 3 gånger i månaden, och där den senaste posten inte får vara äldre än 4 veckor vid undersökningsdatum. Inget urval har gjorts utifrån kön eller ålder eftersom sådan information oftast inte förekommer i profilbeskrivningen, utan endast går att bedöma utifrån genomläsning av poster. En personlig bedömning är dock att åldersspannet är mellan 22 och 70 år, med en genomsnittsålder på 40 år. Av alla tusentals konton som sällats genom urvalet har enbart en (uppfattat) biologisk man beskrivit sig som häxa, och hans konto var uteslutande riktat mot en engelskspråkig publik och hade ett uttalat syfte att sälja tjänster. Därför behövdes inget egentligt urval ske utifrån kön, då samtliga konton var tillhörande (bedömt) biologiska kvinnor.

En nivå behövde också sättas för antal följare och poster för att få fram konton som var relativt etablerade och välbesökta, och på så sätt representativa för det innehåll som förmedlas inom genren och målgruppen. Gränsen för minsta antal följare sattes vid 400, och gränsen för minsta antal poster vid 200. Denna gräns testades fram efterhand som konton genomlästes, eftersom det inte på förhand går att uppskatta eller söka fram hur många följare och poster olika konton har inom en viss genre.

Genom processen ovan gick antal konton ner från flera tusen till 20. Baserat på antalet konton valdes ett rimligt antal poster. Posterna behöver innehålla så pass mycket data att de kan uppnå studiens syfte och besvara frågeställningarna på ett övertygande sätt, men samtidigt inte vara för omfattande för att inte hinna bearbetas och analyseras inom utsatta tidsramar. Utifrån den korta förstudie som beskrivs i metodkapitlet och tidsåtgången för denna, gjordes en bedömning att 200 poster var ett rimligt underlag, det vill säga 10 poster per konto. Det färdiga materialet består därmed efter urval sammanfattningsvis av 10 poster var från 20 olika konton, vilket resulterar i totalt 200 poster. Dessa har sparats i form av skärmdumpar på en lösenordsskyddad fil på en lösenordsskyddad extern hårddisk som förvaras i ett låst skåp

hemma hos författaren. Av integritetsskäl läggs inte hela materialet som bilaga i uppsatsen, men kan presenteras vid efterfrågan.

Läsares kommentarer har inte inkluderats i materialet, liksom hashtags. Dels är detta på grund av utrymmesskäl, då det materialet skulle utgöra en nästan lika stor volym som de egentliga posterna, dels utgöra ett mindre träffsäkert material utifrån uppsatsens syfte. Detta då hashtags används som ett sätt att få spridning på sina poster och öka deras exponering, och inte alltid säger något om postens innehåll. Som exempel kan en post med enbart ett ord ha tiotals hashtags som inte relaterar till posten, utan enbart fungerar som sökstöd för presumtiva läsare. Läsarnas kommentarer har uteslutits ut materialet då deras avsändare är svåra att identifiera och således oklart om de tillhör studiens målgrupp. Men också på grund av det bristfälliga bidraget till materialets innehåll, kontra inlemmandet av flera poster skrivna av användaren själv. Detta då kommentarerna ofta är form av utrop som ”fint”, ”härligt” eller enbart emojis. I en studie som ämnar studera interaktion eller kommunikation på sociala medier kan detta vara högst relevant, men det befinner sig dock utanför den här studiens omfång och syfte.

8.3 Kvalitet

Data insamlat från sociala medier kan utgöra ett mycket rikt och potent material eftersom det ofta utgör en blandning av flera olika medieformat. Detta kan dock göra materialet mer komplext och svårtolkat, inte minst i fråga om dess kvalitet (Bryman 2021, s. 285). Därför följer jag Alan Brymans rekommendation att använda John Scotts fyra kriterier för kvalitetssäkring av källdokument (Bryman 2021, s. 499). Det finns flera modeller för den här typen av kvalitetstestning, och mitt val av Scott är dels baserat på min egen tidigare erfarenhet av att använda modellen med goda resultat, dels dess frekventa användning på liknande material.

Det första kriteriet är *autenticitet* och ställer frågan om källan är genuin och om dess originalitet kan säkerställas. De konton jag använt i materialet bedöms uppfylla kriteriet väl då de är knutna till enskilda användare som loggar in med personliga lösenord, innehåller en kort biografi över personerna, samt har ett syfte att förmedla användarens personliga tankar och åsikter. Risken och motiveringen för någon typ av plagiering av data är mycket liten.

Det andra kriteriet är *trovärdighet*, och frågar om källan är fri från innehållsliga fel och förvanskning. Eftersom de konton som undersöks är drivna av privatpersoner, och uppsatsens syfte är att undersöka deras personliga uttryck, uteblir till stor del risken med detta kriterium. Detta då kontona inte gör något anspråk på att förmedla någon objektiv bild av verkligheten, samt att uppsatsen inte undersöker historiska fenomen, nyhetsrapportering eller dylika händelser.

Det tredje kriteriet frågar hur väl källan *representerar* andra liknande källor. Detta kriterium bedömer jag vara en fråga om nivå. IG representerar sociala medier plattformar mycket väl, och är en av de populäraste i världen. Att skriva om häxor och häxkonst kan anses vara representativt inom en ockult kontext som en av de vanligaste inriktningarna i västerländsk ockultism (White 2018, s. 202). Innehållet i kontonas poster kan anses vara representativt då de tar upp vanligt förekommande teman inom häxkraften, som ritualer, gudomar, örter och självförverkligande (Clifton 2016, s. 343).

Det fjärde och sista kriteriet är *förståelse* – om källan är tydlig och förståelig. Generellt kan sägas att poster på IG skrivs på ett lättillgängligt sätt med ett enkelt språk eftersom målgruppen är mycket varierad och målet med inläggen är att nå så många personer som möjligt. Efter en genomläsning av samtliga poster kan jag som materialinsamlare också konstatera att språkbruket i form av kontextspecifika termer och liknande är fullt gripbart med min nuvarande kontextuella förståelse som religionsstudent. Dock kan exempelvis traditioner kopplade till högtider som *Samhain* vara svårtolkade utan viss förförståelse om den moderna häxrörelsen.

9. Analys

I det här kapitlet presenteras uppsatsens analys för tydlighetens skull i tre separata underrubriker. Initialt redogörs analysprocessens olika steg i underrubriken *Analysprocessen*, för att öka transparensen för läsaren. I underrubrik två *Överblick* läggs den data fram som genererats under analysens olika steg. I den sista rubriken *Diskussion* får läsaren fördjupa sig i materialet som förankras tydligare med uppsatsens syfte och frågeställningar.

9.1 Analysprocessen

Analysprocessens metodologiska bakgrund förklaras i metodkapitlet. I den här rubriken presenteras det faktiska innehållet i analysens olika steg och hur de utfördes rent praktiskt.

I den tematiska analysens första steg identifierades totalt 1237 koder i posterna. Koderna är inte unika, utan flera koder kan beröra samma ämne, exempelvis skog eller kristaller. Kodningen berör postens bild, video i de få fall det förekommer, samt textkommentaren till bilden. Kommentarer varierade i storlek från ett ord till uppemot 400 ord. En kommentar kan således innehålla flera koder, precis som en bild kan innehålla flera koder. Flera koder kring samma ämne kan också förekomma i samma post. Exempelvis om en post innehåller en bild på eterisk olja, och texten beskriver denna olja genererar detta två koder. Allt innehåll har kodats, religiöst och sekulärt, för att skapa en komplett bild av innehållet. Detta då uppsatsens syfte berör såväl religiöst innehåll, som dess relation till det sekulära. Om enbart religiöst innehåll hade kodats hade analysen blivit kontextlös och gjort det svårt att besvara uppsatsens frågeställningar. Ett exempel på en religiös kod kan vara *astrologi* och en sekulär *inredning*.

Koderna sorteras sedan i kategorier. En kategori kan i det här arbetet ses som synonymt med ämne eller område. Kategoriseringen är ett sätt att få överblick över materialets innehåll (Badzinski, Woods & Nelson 2022, s. 180). Flera kategorier innehåller endast en kod, exempelvis ”UFO”, och den största kategorin *natur* innehåller 68 koder. Kategorierna har därför sorterats i storleksordning efter antal koder, vilket anger vilka kategorier som får mest plats i materialet. Antalet kategorier minskade från 135 till 108 efter sammanslagning av närliggande kategorier som framkommit under analysprocessen. Samtliga koder har inkorporerats i en kategori, och det finns därför inga ”fristående” koder.

Dessa 108 kategorier ligger sedan till grund för tematisering av materialet. Samtliga kategorier har rymts inom ett tema. Ett tema tas fram genom att jämföra kategorier med varandra och se på dess inbördes likheter, skillnader och relationer. I de fall då dessa relationer kan peka på ett högre samband, det vill säga en gemensam abstrakt idé eller ett större fenomen, slås de ihop till ett tema (Bryman 2021, s. 537). Totalt har sex olika teman genererats: mående; vardag; religiös praktik; helig natur; metafysisk tillvaro; kvinnan. För att uppskatta omfattningen av varje tema har antalet koder och kategorier räknats för varje tema

och sorterats efter antal koder. Då ett tema innehåller ett stort antal kategorier, som tillsammans bildar olika nyanser eller aspekter inom samma tema, har också sub-teman producerats för att blottlägga denna variation. Ett sub-tema utgör ett mellanting mellan kategori och tema, men har skapats efter det större temat identifierats och används som ett analysstöd för temat genom att illustrera dess olika aspekter – jämfört med en kategori som används för att samla koderna i gemensamma ämnen för att belysa materialet i sin helhet (Bryman 2021, s. 538). Ett tydligt exempel på sub-teman är *psykisk ohälsa* och *fysisk ohälsa* inom temat *mående*.

För att tydliggöra ytterligare kan man säga att kod, kategori, sub-tema, och tema är stegvis ökande nivåer av abstraktion som appliceras på materialet. Denna abstraktion är i sig en analys av materialet då det blottlägger och systematiserar dess innehåll, men också är nödvändig för att kunna genomföra vidare analys utifrån olika teoretiska modeller (Bryman 2021, s. 540).

Det sista steget i analysprocessen, som är nödvändig för att kunna teoretisera och dra slutsatser utifrån resultatet av den tematiska analysen, är därför att genomlysna detta med vald teori och koppla till tidigare forskning. Genom att låta teorin genomlysna det bearbetade materialet möjliggörs besvarandet av uppsatsens frågeställningar. Detta görs inom en tolkningsram av religiösa lockelser, som tillsammans representerar religiösa element i den religiösa världsbild som framträder successivt under analysprocessen och som relateras till en svensk sekulär världsbild.

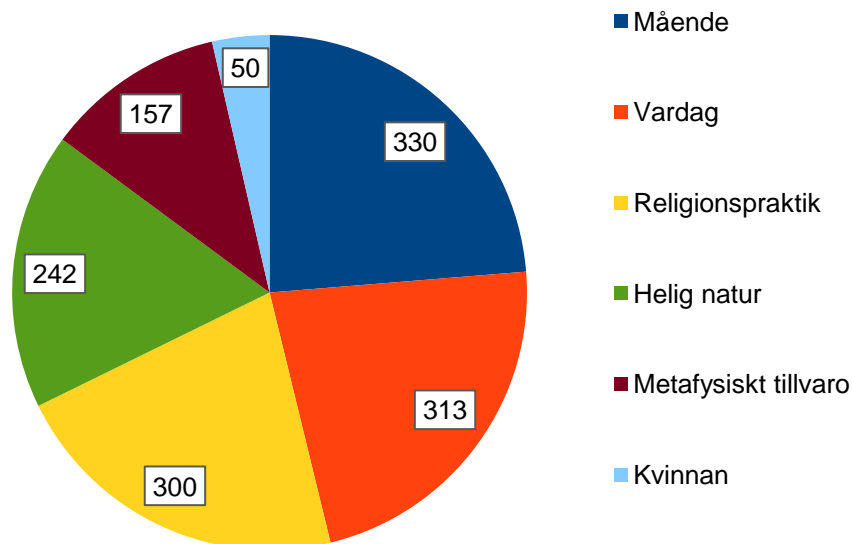
9.2 Överblick

Under den här rubriken presenteras resultatet av den tematiska analysen. Detta görs för att läsaren enkelt ska kunna skapa sig en bild av innehållets typ, mängd, fördelning, och inbördes relationer. Överblicken nedan presenteras både i text och diagram för extra tydlighet. Teman och sub-teman presenteras i fallande ordning efter totalt antal koder. Under varje sub-tema presenteras först antal koder, och sedan kategorin som koderna avser. Exempelvis betyder ”20: *Prövningar*” att kategorin *prövningar* innehåller 20 koder.

Sammanställning

20 konton
200 poster
1237 koder
108 kategorier
17 sub-teman
6 teman

Diagram 1: Teman fördelat på antal koder

Fördelning lockelser i sub-teman

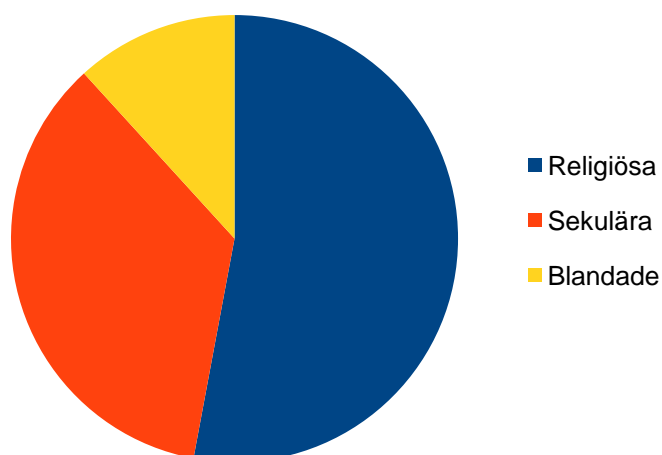
Totalt antal sub-teman: 17 (100 %)

Sub-teman med religiösa lockelser: 9 (53 %)

Sub-teman med sekulära lockelser: 6 (35 %)

Sub-teman med blandade lockelser: 2 (12 %)

Diagram 2: Fördelning lockelser

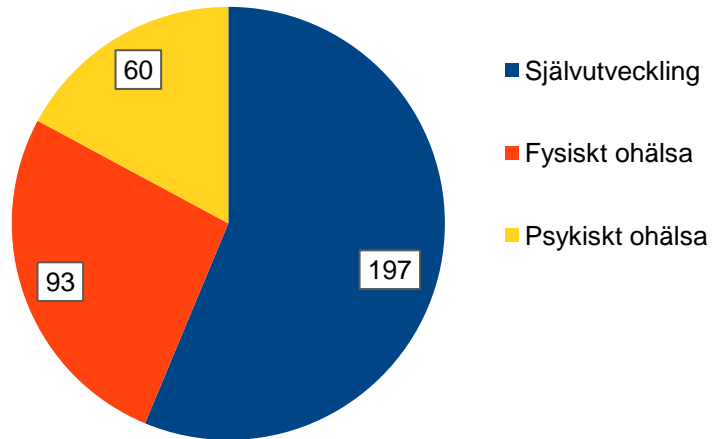

Tema 1: Mående

Temat innehåller 330 koder, fördelat på 22 kategorier, som sin tur är fördelade på tre sub-teman:

Sub-tema: Självutveckling. 197 koder, fördelat på elva kategorier:
47: Starka känslor, 34: Kraftfullhet, 24: Självkärlek/du är unik, 20: Prövningar, 16: Inre resa, 14: Personlig utveckling, 6: Mörker/ondska, 5: Dikter/poesi, 4: Rening, 4: Meditation, 3: Självförädling

Diagram 3: Tema 1 fördelning sub-teman

Sub-tema: Fysiskt ohälsa. Totalt 93 koder, fördelat på åtta kategorier:

34: Hälsa, 14: Kvinnohälsa, 13: Läkning, 10: Corona, 9: örter, 7: Kost/träning, 5: Yoga, 1: Sekulär vård

Sub-tema: Psykisk ohälsa. Totalt 60 koder, fördelat på tre kategorier:

33: Återhämtning, 24: Psykisk ohälsa, 3: Psykologi

Tema 2: Vardag

Temat innehåller 313 koder, fördelat på 30 kategorier, som sin tur är fördelade på fem sub-teman:

Sub-tema: Inspiration. 136 koder, fördelat på elva kategorier:
35: Kreativa sysslor, 26: Köptips, 23: Mat och dryck, 13: Smycken, 13: Heminredning, 9: Skönhetsvård, 7: Kost/träning, 6: Hushållstips, 2: Katter, 1: Historiska platser, 1: Tatueringar

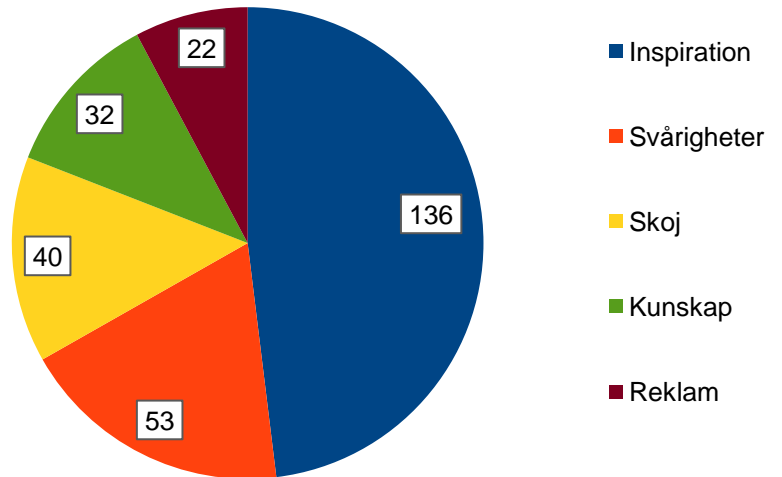
Sub-tema: Svårigheter. 53 koder, fördelat på fyra kategorier:
20: Livspusslet, 17: Ekorrhjulet, 16: Relationer, 10: Corona

Sub-tema: Skoj. 40 koder, fördelat på fem kategorier:
20: Humor, 12: Sekulära högtider, 4: Instagram, 2: Populärkultur, 2: Sex/ig

Sub-tema: Kunskap. 32 koder, fördelat på fem kategorier:
13: Sekulär Feminism, 9: Kunskapsförmedling, 6: Anti-institution/samhälle/Kyrka, 2: Akademi/källkritik, 2: Tro/fakta komplement

Sub-tema: Reklam. 22 koder, fördelat på fyra kategorier:
14: Egen marknadsföring, 4: Kurser, 2: Entreprenörskap, 2: Event

Diagram 4: Tema 2 fördelning sub-teman

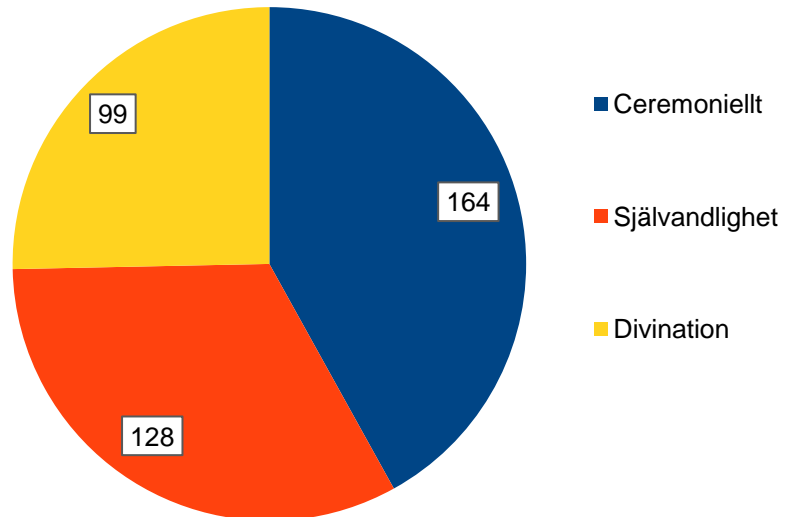

Tema 3: Religiös praktik

Temat innehåller 300 koder, fördelat på 24 kategorier, som sin tur är fördelade på tre sub-teman:

Diagram 5: Tema 3 fördelning sub-teman

Sub-tema: Ceremoniellt. 62 koder, fördelat på nio kategorier:
42: Ceremonirelaterat, 28: Stearinljus, 22: Gudomar/gudabilder, 21: Månfaser, 19: Häx- högtider, 14: Rökelse, 12: Magiska/ockulta symboler, 2: Prästinna, 2: Kristna högtider/ikoner

Sub-tema: Självandlighet. 128 koder,

fördelat på 13 kategorier:

28: Stearinljus, 20: Energier, 16: Magi/magiskt, 12: Magiska/ockulta symboler, 10: Affirmationer, 10: Runor, 5: Yoga, 4: Meditation, 4: Folktro-väsen, 4: Intuition/intuitionsövningar, 2: Be/böner, 2: Visualisering, 1: Mystiker

Sub-tema: Divination. 99 koder, fördelat på sju kategorier:

42: Tarotkort, 28: Stearinljus 10: Runor, 9: Medial vägledning, 5: Ouija, 3: Medium/medialitet, 3: Völva/shaman/magiker

Tema 4: Helig natur

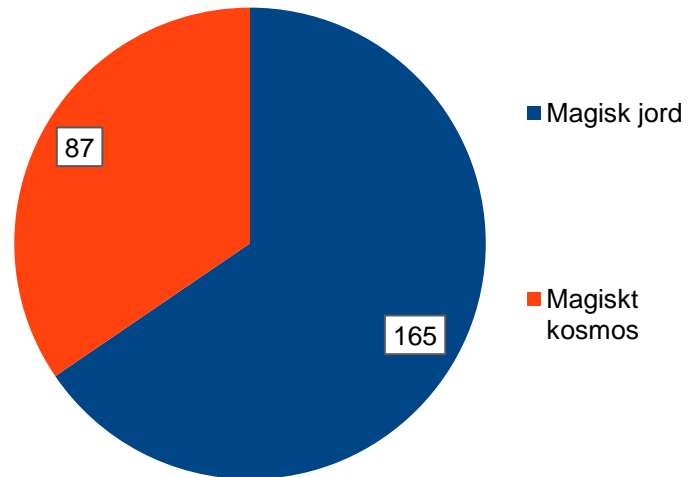
Temat innehåller 252 koder, fördelat på 17 kategorier, som sin tur är fördelade på två sub-teman:

Sub-tema: Magisk jord. 165 koder, fördelat på nio kategorier:
68: Natur, 34: Kristaller, 31: Eteriska oljor, 14: Rökelse, 9: örter, 3: Lotusblommor, 3: Korpar, 2: Katter, 1: Kvinnan länkad med naturen.

Sub-tema: Magiskt kosmos. 87 koder, fördelat på åtta kategorier:

21: Månfaser, 20: Energier, 19: Häx-högtider, 10: Astrologi, 7: Natten, 4: Universum, 4: Medveten konsumtion, 2: Elementen

Diagram 6: Tema 4 fördelning sub-teman

Tema 5: Metafysisk tillvaro

Temat innehåller 157 koder, fördelat på 29 kategorier, som sin tur är fördelade på två sub-teman:

Diagram 7: Tema 5 fördelning sub-teman

Sub-tema: Omvärlden. 129 koder, fördelat på 16 kategorier:

22: Gudinnor, 21: Månfaser, 20:

Energier, 17:

Helhet/balans/korrespondens,

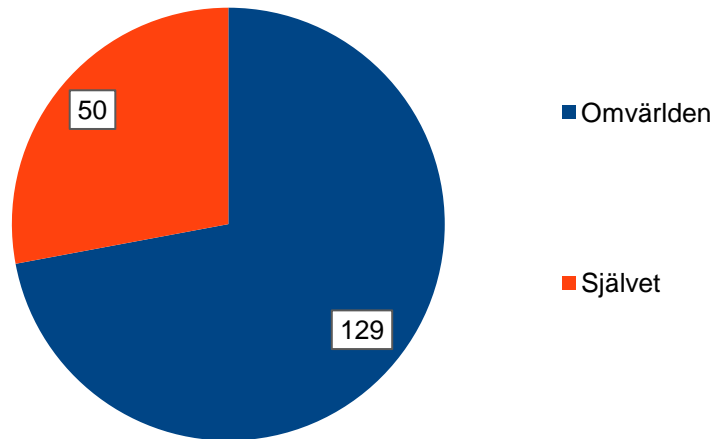
16: Magi/magiskt, 6:

Mörker/ondska, 5: Tilltro/tillit, 4:

Ljus/light, 4: Universum, 4:

Välgörenhet/omtanke för andra, 3:

Andar, 2: Elementen, 2: Vibrationer, 1: Essentialism, 1: The Spirit, 1: UFO

Sub-tema: Självet. 50 koder, fördelat på 14 kategorier:

10: Tacksamhet/uppskattning, 10: Astrologi, 7: Andlighet, 4: Leva i nuet, 4: Egna

övernaturliga upplevelser, 3: Psykologi, 2: Chakran, 2: Ursprungssträvan, 2: Återfödelse, 2:

Auror, 1: Visdom, 1: Mystiker, 1: Önskan om magi, 1: Kvinnan länkad med naturen

Tema 6: Kvinnan

Temat innehåller 50 koder, fördelat på elva kategorier, som sin tur är fördelade på två sub-teman:

Sub-tema: Identitet. 78 koder, fördelat

på åtta kategorier:

27: Häxa, 15: Kvinnan är helig/stark,

13: Sekulär Feminism, 11: Moder, 5:

Häx– historia,

3: Völva/shaman/magiker, 2:

Prästinna, 1: Kvinnan länkad med

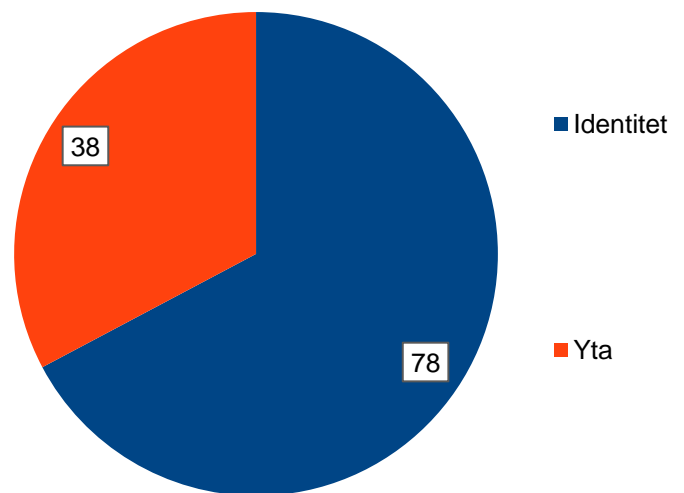
naturen

Sub-tema: Yta. 38 koder, fördelat på

fyra kategorier:

13: Heminredning, 13: Smycken, 9: Skönhetsvård, 2: Sex/ig

Diagram 8: Tema 6 fördelning sub-teman

9.3 Diskussion

Här kommer analysdiskussionen ske baserad på ovan presenterade teman utifrån vald teori, och i relation till uppsatsens syfte och frågeställningar. Analysen kommer först bryta ner ett tema i taget, där innehållets inbördes relationer diskuteras och exemplifieras. Exempel i form av direkta citat från poster har av integritetsskäl kodade avsändare. Därefter görs en temaövergripande analys där innehållet kopplas till aktuella diskussioner och tidigare forskning. Uppsatsens frågeställningar besvaras löpande under kapitlet. Kritiska reflektioner kring resultat, material, teori och metod pågår under hela diskussionsdelen för att läsaren ska få en nyanserad och dynamisk bild av hela analysprocessen.

9.3.1 Tema 1: Mående

Det största temat som framkommit i det analyserade materialet kretsar kring individens mående i någon form. Det största sub-temat är *självutveckling*, vilket också är det största sub-

temat totalt sett. Ett centralt spår är förmågan att uttrycka starka känslor och kraftfullhet, övervinna hinder och därmed växa andligt/själsligt. En användare ger ett typiskt exempel på kraftfullhet: ”Vintern har verkligen hållt mig, kapslat in mig, täppt till läckande hål och sprickor och inte släppt ut en enda droppe. Jag har fått jobba där inne, tro mig. Men i en sluten sfär stannar energin kvar. Alstrad kraft. Jag känner mig som en katalysator... Bered en väg för häxan!” (WB1T). Kopplingen mellan kraftfulla kvinnor (då samtliga poster är skrivna av kvinnor) och häxor är etablerat redan i förmedeltida föreställningar, och verkar ha överlevt (eller återskapats) i de moderna häxrörelserna (Hutton 2017, s. 124). Att spåret även återfinns i materialet är därför inte förvånande. Detsamma gäller diskursen runt att övervinna hinder och växa andligt. Detta spår återfinns redan i förmoderna föreställningar om häxan, om än under andra premisser (häxan hade sålt sig till djävulen). Hon vann dock förmågan att övervinna stora svårigheter och blev något större och mer än hon var tidigare. Också detta är ett centralt tema i de moderna häxrörelserna (Hutton 2017, s. 124). En användare sammanfattar: ”Jag är alltid på sökande efter mer kunskap och utveckling. Jag vill bli bättre och bättre...” (MC7T). Att investera i, och utveckla sig själv är dock inget unikt för den moderna häxan, utan är ett modernt ideal även i det sekulära samhället som präglas av ett individualistiskt tänkande och ständigt växande (både personligt och ekonomiskt) (Andersson & Sander 2009, s. 39). I materialet har denna lockelse religiösa aspekter inom ramen för utövningen av häxkraft, men har samtidigt en tydlig sekulär motsvarighet och placerar sig väl inom ramen för det sekulära svenska samhället.

Om sub-temat ovan har övervägande religiösa lockelser har nästa sub-tema *fysiskt ohälsa* en mer blandad form. Fysisk ohälsa beskrivs oftast i sekulära termer, och förbättras oftast med sekulära medel, som träning och kost: ”Idag har jag äntligen fått tillbaka lusten och orken för träningen efter flera veckor av VAB och sjukdom” (SB2T). Undantaget för detta är yoga och örtmedicin, vilka kan beskrivas som religiösa lockelser då de erbjuder möjligheter för bättre hälsa än vad som annars är möjligt på sekulär väg, exempelvis genom aktivering av meridianerna: ”Drick ljummet vatten på morgonen. Gärna tillsammans med någon form av yogapractise för att väcka kroppen till liv och skapa flöde i meridianerna” (HB9T). Olika former av yoga och örtmedicin har blivit vanliga även i det sekulära väst, och i Sverige ökade yoga explosionsartat under tidiga 2000 talet och ca 20 % av svenskarna har testat på yoga i

någon form (Frisk 2013, s. 54). Det finns därmed en tydlig öppenhet och delad erfarenhet av yoga även utanför materialet hos en sekulär befolkning.

När det gäller *psykisk ohälsa* i det tredje sub-temat verkar det vara mer greppbar utifrån en religiös lockelse. Endast tre av 60 koder nämner sekulär behandling för psykisk ohälsa. Övriga koder beskriver den psykiska ohälsan som något som kan förbättras med religiösa medel: ”Att våga stå för den man är med sina fel och brister... Det gäller att ha tillit. Tålmod... Jag kallar på universums krafter. Jag kallar på Brigids ljus och kärlek. Jag tändar ljus, offerar, affirmerar” (LB2T). Tabu kring psykisk ohälsa har börjat luckras upp i Sverige och övriga västvärlden, vilket gör att inläggen placerar sig inom ramen för en större sekulär diskussion. Exempelvis nämner Sveriges Radio i ett inslag från 2020 att cirka hälften av alla sjukskrivningar i Sverige rör sig om psykisk ohälsa, vilket är en enorm ökning sedan tidigare år (Nordegren 2020). Att majoriteten av posterna adresserar det som någon som förbättras genom religiösa praktiker placerar den inom ramen för den religiösa lockelsen.

9.3.2 Tema 2: Vardag

Under det här temat platsar en stor del av det mer vardagliga innehållet. Saker som den mest engagerade utövaren av häxkraft ändå måste befatta sig med i det moderna Sverige, som inredning, relationer och marknadsföring. Eftersom koderna i temat per definition inte uppfyller kravet på religiösa lockelser kommer ingen analys göras *per* sub-tema i relation till uppsatsens första två frågeställningar. Dock svarar temat mot den tredje frågeställningen och fungerar som en fond mot övriga teman, hjälper till att skapa en helhetsbild av innehållet samt uppfylla studiens syfte.

Det första sub-temat *inspiration* utgör nästan hälften av temats koder. Detta ligger i linje med utformningen av IG plattform och funktion, som främst är bildbaserad och har ett stort utbud av filter och kreativa funktioner (Kozinet 2020, s 90). Precis som Renser och Tiidenberg (2020) konstaterar i sin studie av häxor på Facebook, så anpassar också häxorna på IG sin kommunikation efter mediets utformning och tänkta användare. Att ha kännedom om algoritmer som styr hur många följare man når ut till är viktigt, exempelvis genom att skapa ”rätt” innehåll enligt majoriteten av användarna (Renser & Tiidenberg 2020, s. 9). Detta

poängterar vikten av att ha god kännedom om mediets särpräglade egenskaper och förutsättningar vid läsning av materialet.

Under sub-temat *skoj* ligger den mycket lilla kategorin *populärkultur* men endast två koder. Detta anser jag personligen vara anmärkningsvärt då min uppfattning är att det finns en väletablerad bild inom den religionsvetenskapliga forskningen att den moderna häxrörelsen är intimt förknippad med framväxten av häxan i media, framför allt i filmer och serier. Detta kanske främst genom Partridges populära teori kring *occulture* – hur populärkultur och ockultism vävs samman och formger vandra (Partridge 2016, s. 8). Som ytterligare exempelvis kan nämnas att ett helt kapitel i *Oxford University Press: Witchcraft and Magic* är dedikerat till häxor på skärmen, vilket signalerar deras betydelse (Blécourt 2017, s. 253). Med detta i åtanke borde fler koder än två av totalt 1237 (eller 0.16 %) beröra populärkultur i någon form. Däremot innebär inte detta att inspiration, religiösa föreställningar och andra delar av den religiösa världsbilden inte är påverkade av populärkultur, i något skede eller i någon form. De populärkulturella koderna kan således finnas mer implicit i materialet, maskerat under den långa interaktionen mellan nyhedendom och media, och därmed vara svåridentifierbara (Vann 2015, s. 521).

En sista sak värt att notera är hur litet det sista sub-temat *reklam* är, på totalt 22 koder. Detta är med god marginal det minsta sub-temat i hela materialet och utgör endast 1,8 % av totalen. Liksom populärkultur förknippas med häxor, så förknippas konsumtion med hela den större nyandliga scenen av New Age och nyhedendom. Denna typ av religiositet beskrivs ofta i termer av konsumtion och ”andlig marknad” där utövare säljer sin tro och praktik till varandra precis som de köper och säljer kläder och bilar (Mikaelsson 2013, s. 160-161). Med bakgrund av detta antagande borde man förvänta sig fler koder kring marknadsföring och försäljning än analysen visar. En förklaring kan vara associationen mellan traditionell marknadsföring och institutionalisering. Nyhedendom är på många sätt en reaktion mot den institutionella religionen och marknaden, och att använda metoder förknippat med denna kan därför potentiellt vara problematiskt (Rinallo, Maclaran, Stevens 2016, s. 426)

9.3.3 Tema 3: Religiös praktik

I motsats till föregående tema handlar tema 3 om det uttalat icke-sekulära, eller religiösa innehållet. Det inkluderar såväl beskrivningar/foton av konkreta ceremonier och ritualer, som teorin kring hur dessa fungerar, samt utövarens egen inre eller individuellt upplevda andlighet. Det är lätt att anta att hela detta tema kvalificerar som religiösa lockelser, men det är fråga om tolkning. Ser vi den religiösa lockelsen enbart som slutmålet i sig, det vill säga resultatet av sin praktik, är det svårt att definiera hela temat som religiösa lockelser. Exempelvis kan divination, som i sig är en religiös praktik, ha det fullständigt sekulära målet att ta reda på om man kommer få löneförhöjning eller inte av chefen vid nästa lönesamtal. Däremot kan man argumentera för att den religiösa praktiken utgör en lockelse i sig, oavsett dess mål, genom att placera utövaren i en religiös verklighet där sekulära orsakssamband kan sättas ut spel och hen själv kan påverka verkligheten omkring sig på magisk väg. Detta tillstånd, eller skapandet av denna världsbild, kan enligt min tolkning definieras som en religiös lockelse utifrån premisserna som fastställs i teorikapitlet. Detta ligger också i linje med Partridge argument om *eco-enchantment* som han ser som en del av återförtrollningen (*re-enchantment*) av den sekulära västvärlden. I likhet med Heelas ser han hur sekulära individer av olika anledningar motiveras att skapa förtrollade, eller religiösa, världsbilder. Att bruka förklaringsmodeller, ritualer och ceremonier som tillsammans hjälps åt att skapa en individuell religiös världsbild för utövaren att vistas i, kan därmed ses som en religiös lockelse i sig oavsett tänkt slutresultat (Partridge 2005, s. 55). I sin helhet bedöms därför följande tre sub-teman utgöra olika typer av religiösa lockelser.

Det första sub-temat är döpt till *ceremoniellt* och består av koder relaterade till detta, exempelvis betydelsen av månfaser, ceremoniella ljus och firandet av årshjulet. Största kategorin här är *ceremonirelaterat*, som till största del består av bilder på olika ceremoniella installationer (se bilaga 1). Detsamma gäller kategorierna *stearinljus* och *rökelse* vilka är vanliga inslag i dessa installationer. Detta är en trolig anpassning efter IGs bildorienterade kommunikationsform, som nämnts vid föregående tema. I mindre omfattning förekommer bilder och beskrivningar av gudomar (både manliga och kvinnliga), samt olika ockulta symboler, exempelvis pentagram, häxkors och brigidakors (vilket förklaras av att insamlingen av materialet delvis sammanföll med den keltiska högtiden *imbolc* som firas av många häxor och som symboliseras av brigidakorset). Att högtiden *imbolc* sammanföll med insamlingen

förklarar också kategorin ”häx-högtider” vilka uteslutande refererar till imbolc. Så här skriver en användare om imbolc: ”Imbolc firar början på våren, det naturliga ljusets återkomst, och att växt-/ djurlivet snart kommer till liv igen. I häxans årshjul är imbolc en av de fyra större högtiderna, eldhögtiderna. Under imbolc firas traditionellt gudinnan Brigida och hon står bland annat för eld, ljus, fertilitet, nytt liv och tillväxt” (HA6T). Att fira keltiska högtider förekommer inte i majoritetens sekulära Sverige, men dock firandet av sekulariserade kristna högtider, samt första maj och nationaldagen som är två helt sekulära högtider (Riksdagen 1989).

Det näst största sub-temat är *självandlighet* som innehåller flera mindre kategorier som kan kopplas till någon form av religionsutövning i relation till självet eller individens inre upplevelse av religion. Kategorin *energier* har flest koder här, och begreppet används ofta i relation till individuellt knutna religiösa praktiker, så som meditation och affirmationer och beskriver religiösa eller magiska samband: ”Iallafall, energierna för vecka 7 har med relationer att göra. De kommer koppla till balans, samhörighet och samarbete, eller bristen på det.” (MC6T). Detta språkbruk är något användarna delar med den större New Age rörelsen där energi är den huvudsakliga beståndsdel i flera religiösa praktiker, men också en förklaringsmodell för olika magiska samband och hur världen fungerar i stort (Mikaelsson 2013, s. 167). I materialet återfinns också mer eller mindre synonyma begrepp för energi, exempelvis *vibrationer*, *The Spirit*, *andar*, *ljuset*, eller *universum*.

Divination är det sista sub-temat och där är kategorin *tarot* den med råge mest dominerande med 42 koder. Majoriteten av de 20 användarna använder någon form av tarotkort för divination, antingen för eget bruk eller läggning åt andra. Runor är den andra mest förekommande formen med tio koder, det vill säga en knapp fjärdedel av antalet koder för tarot. Användandet av tarotkort har länge varit en kärnpraktik inom den större New Age rörelsen, och är därför inte förvånande att det återfinns i sådan utsträckning i materialet. (Mikaelsson 2013, s. 161). Detsamma gäller för yoga, meditation och affirmationer, vilka dock förekommer i mindre utsträckning. I Ross Downings (2019) studie av tyska nyhedniska IG konton fanns en god förekomst av runor i olika former, vilket visar att det åtminstone finns några gemensamma beröringspunkter mellan utländska och svenska användare inom området

(Downing 2019, s. 204). Exempelbilder från materialet på run- och tarotläggningar finns i bilaga 1.

9.3.4 Tema 4: Helig natur

Temat *helig natur* inkluderar såväl det vi till vardags kallar ”natur”, det vill säga jordens naturliga landskap, växter och djur, men också natur ur ett större kosmologiskt perspektiv. Jag har valt att separera detta till två sub-teman: *magisk jord*, och *magiskt kosmos*. Två närliggande begrepp till dessa är *mikrokosmos* och *makrokosmos* vilka ofta förekommer etiskt inom den religionshistoriska litteraturen för att beskriva dessa två nivåer av tillvaron, men även emiskt inom New Age, ockultism och nyhedendomen. Oftast härleds detta till Smaragdtavlans välkända fras ”som ovan, så nedan” eller ”as above, so below” vilket beskriver både en likhet och en koppling mellan det stora och det lilla, ofta människan och kosmos (Williams 2016, s. 76). Tanken kan skimras på flera ställen i materialet, exempelvis i kategorin *astrologi* där en användare uppmanar: ”Välj ett kort! Dessa är baserade på stjärntecken och deras personlighetsdrag. Valde ut dem på grund av deras månadssten.” (LA3T). Att inte använda mikro- och makrokosmos som begrepp motiveras av att uttrycken inte förekommer över huvud taget i materialet, utan enbart antyds implicit. Ofta används just ordet ”magiskt” för detta, vilket föranleder rubrikerna för temats två sub-teman. Frånvaron av explicita referenser till olika versioner av ”as above, so below” tycker jag i sig självt är anmärkningsvärt. Dels på grund dess implicita närvaro i många av de religiösa praktiker och diskussioner som förs i materialet, dels dess tydliga explicita närvaro inom den större gruppen av moderna esoteriska och/eller ockulta utövare (Williams 2016, s. 77).

I sub-temat *magisk jord* återfinns analysens största kategori *natur* med 68 koder. Majoriteten av koderna utgörs av naturbilder och beskrivningar av naturen, och då i första hand skogar. Kategorin fungerar ofta som en fond eller scen för andra aktiviteter, exempelvis en bild av en ceremoni i en skogsglänta, eller ibland som en vardaglig observation. Majoriteten av koderna ger naturen en innebörd utöver den rent naturvetenskapliga eller vardagliga: ”Här är det vinter – på alla sätt. Vinter, vila, norr, luft, väntan... Det som ligger där och förbereder sig, vilar och samlar kraft” (WB2T). Den är nästan ständigt närvarande i materialet, och alla konton har poster som innehåller naturkoder i någon form. Det är troligt att en genomläsning av sekulära svenska IG konton skulle ge en lika frekvent förekomst då Sverige är ett beskogat land med

stark friluftstradition, bland annat tack vare allemansrätten.⁵ Flera andra stora kategorier finns också här, varav några kan nämnas tillsammans: kristaller: eteriska oljor: rökelse: örter. Dessa fem kategorier av ”naturligt heliga material” utgör tillsammans 88 koder, och är alla centrala fysiska symboler inom modern digital New Age och nyhedendom (för exempel från IG, se Downing 2019, eller Miller 2022 för TikTok). Därmed sällar sig materialet till föregående studiers, och koderna överraskar inte med sin höga närvaro. Samtliga koder speglar en religiös förståelse av dessa föremål. Ibland är förståelsen implicit, exempelvis en tänd rökelse vid ett altare i ett mörkt rum som skapar en mystisk atmosfär, eller explicit, vilket är det vanligast förekommande: ”Leopardjaspis. Älskar denna stenen! Den kallade på mig i början av januari & har fått följa mig var dag. Det är en beskyddande Sten som ger styrka, stabilitet & vitalitet.” (SA9T). Att sub-temat *magisk jord* innehåller totalt 165 koder och därmed är analysens näst största (efter självutveckling) är inte förvånande. Ända sedan 1900-talets början och den naturreligiösa renässansen, triggad av industrialism och urbanisering, har nyhedendomen förknippats med naturen och det naturligt orörda ursprunget. Det fick ytterligare fart under 1970-talet när wiccarörelsen började referera till sig själv som en ”earth-religion” eller ”nature-religion” (Clifton 2016, s. 341). Sub-temats två minsta kategorier är också värda en kort kommentar. Vid analysens början hade jag stora förhoppningar på kategorin *katter*. Till min besvikelse fanns endast två koder för katter i hela materialet. Det dementerar två välkända påståenden: Internet är fullt av katter, och att katten är häxans bästa vän. De två katter som förekommer i materialet är dock svarta! I en mer seriös ton kan man reflektera över den minsta kategorin *Kvinnan länkad till naturen* med endast en kod. Detta inkluderar också implicita antaganden eller antydning på en koppling mellan kvinnan och naturen eller jorden. Åtminstone sedan europeisk medeltid har den kvinnliga magikern förknippats med jorden och den jordnära vardagsmagin, medan mannen ansågs lämplig att arbeta med det luftiga intellektet och högre magi. Idén befastes ytterligare under renässansen, där kvinnan ansågs särskilt lämplig att ägna sig åt djur, växtmagi och kristallkuleskådning (Johnston 2014, s. 685-686). Detta har till stor del överlevt inom den moderna ockultismen och olika nyhedniska rörelser (Johnston 2014, s. 687). Med bakgrund av detta är det förvånande att inte finna fler koder kring denna centrala idé. En reflektion är att det möjligen

5 Så här beskriver naturvårdsverket allemansrätten: ”Allemansrätten är fantastisk! Den gör det möjligt för alla att utöva friluftsliv och röra sig fritt och enkelt i naturen, oavsett förutsättningar. I förlängningen bidrar allemansrätten därför till en jämlik folkhälsa eftersom utevistelse och friluftsliv ger oss välbefinnande och en god fysisk och psykisk hälsa.” (Naturvårdsverket).

är ett resultat av den svenska samhällsdebatten där binära kön idag är starkt kritiserat⁶, och att användarna medvetet eller omedvetet anpassar sina poster efter rådande samhällsnormer. Vi får påminna oss om att analysen endast rör digitala, redigerade och välformulerade uttalanden i form av poster mot en tänkt läsare, och inte nödvändigtvis helt och hållet speglar användarens teologiska uppfattningar.

I det andra sub-temat *magiskt kosmos* finns tre dominerande kategorier. Den första är *månfas* och handlar uteslutande om månens inverkan på människan eller ceremonier. En användare beskriver februari fullmåne så här: ”Tillåt dig att vara magi, tillåt månen att vara en kraft som är fyllt med energi, intuition och magi. Nu är månen då du inte skjuter upp det du vill göra utan sätter ner foten för dig själv och dina intuitioner?” (WAIT). Häxans förbindelse med månen har sedan länge varit etablerad, och förekommer även i sekulära uttryck som ”häxmåne” (fullmåne med haloeffekt). Exakt varifrån denna koppling härstammar är mig veterligen (efter flera timmars efterforskning) inte fastställt. Min bedömning är en kombination av månens feminiserande aspekter, dess roll i magiska ritualer, kopplingen till känslolivet som i sin tur förknippas med kvinnan, wiccanska ritualböcker, samt populärkulturellt inflytande sedan 1990-talet och framåt.

De två andra kategorierna *energier* och *häx-högtider* har beskrivits under tidigare teman. Ett intressant resultat av analysen gäller den sista kategorin *medveten konsumtion* som enbart innehåller fyra koder. Kategorin har placerats här då koderna främst nämner ämnet i relation till positiv och negativ energi, och inte utifrån ett ekologiskt perspektiv. Att kategorin är så liten är förvånande då den moderna häxan åtminstone sedan 1970-talet har varit starkt förknippad med engagemanget för jordens välmående. Att Sverige som land också har ett enormt kulturellt symbolpaket kopplat till medveten konsumtion och kretsloppstänkande (i senare tid bäst exemplifierat genom Greta Thunberg) gör saken än märkligare. Användare har i teorin stora potentiella vinster att göra i form av likes och spridning genom att skriva om ämnet. Sub-temat *magiskt kosmos* kan i sin helhet sägas utgöra en religiös lockelse då det bidrar till att skapa och upprätthålla en religiös världsbild, enligt samma premisser som fastställts i tema 3 *religiös praktik*.

⁶ Se exempelvis debatten kring införandet av ett tredje kön i svensk lagstiftning (Stenevi, Kuhnke, Hult 2021)

9.3.5 Tema 5: Metafysisk tillvaro

Temat beskriver hur tillvaron fungerar och vad den består av ”bakom” den fysiska verkligheten. Temat erbjuder förklaringsmodeller för universella lagar, etiska reflektioner och liknande försök att nå bortom det synbara och greppbara. I likhet med föregående tema finns en underliggande och outtalad indelning i mikro/makrokosmos, som dock inte nämns explicit i materialet utan framkommer implicit under analysarbetet. Följer vi analogin får sub-tema *omvärlden* representera makrokosmos, och sub-tema *självet* mikrokosmos. Anmärkningsvärt är att det förstnämnda är ungefär 2,5 gånger så stort baserat på antal koder. Relationen mellan dessa sub-teman kan tolkas som den individuellt fokuserade aspekten får mindre plats än den omvärldsorienterade. Detta motsäger i så fall den starkt individualiserade och kroppscentrerade beskrivningen av den moderna häxrörelsen som verkar vara dominerande i akademisk litteratur (se exempelvis Clifton 2016).

Sub-temat *omvärlden* liknar sub-temat *magiskt kosmos* från föregående tema, men är något bredare och mer fokuserat på samband och inverkan i den fysiska tillvaron, exempelvis genom kategorierna *gudomar/gudabilder* (som är sub-temats största kategori) och *helhet/balans/korrespondens* som erbjuder förklaringar av hur tillvaron fungerar i stort och smått. Kategorin *gudomar/gudabilder* innehåller 22 koder, varav 19 representerar gudinnor och tre manliga gudar. Detta är representativt för den större häxrörelsen som till stor del är gudinnedyrkande (Clifton 2016, s. 341). Dock är koderna färgade av högtiden Imbolc som sammanföll med insamlingsperioden av materialet, och som är starkt förknippad med gudinnan Brigida. De manliga gudarna är samtliga asagudar, och inte den behornade guden Cernunnos som annars är vanligt förekommande i litteraturen (Hutton 2019, s. 204). Den fantasilöst namngivna kategorin *helhet/balans/korrespondens* illustrerar en världsbild i enlighet med den som dominerar inom New Age, både i sitt språk och innehåll (Hall 2013, s. 150) Följande post förevisar detta lysande i samtalet kring känslomässiga trauman: ”Jag har så jäävla mycket skit i baksida lår, jag MÅSTE sluta gömma saker där... jag börjar spontant gråta när jag får kontakt med de musklerna, till exempel om jag tekniktränar marklyft... helt plötsligt börjar tårarna rinna utan att ”jag” gråter. Det är liksom baksida lår som gråter.” (WB4T). Ur rent naturvetenskaplig synpunkt är detta samband oförklarligt, men ur ett helhetstänkande så hänger allt ihop och det är fullt möjligt att ”stoppa” in känslomässiga trauman, *såväl som fysiska*, i låret. I samband med detta kan också nämnas de mindre

kategorierna *vibrationer*, *ljus/light* och *universum* i samma sub-tema (liksom den större kategorin *energier* som nämnts tidigare men som även återfinns här) och som också är flitigt använda inom New Age (Mikaelsson 2013, s. 167). Att se samband och mening där naturvetenskapen och det sekulära samhället inte erbjuder tillfredsställande svar, kvalificerar som religiös lockelse.

Med enbart 50 koder är sub-temat *självet* det fjärde minsta totalt sett. Här återfinns religiösa förklaringsmodeller och världsbilder kopplade till den andlighet som ryms i kroppen eller är intimt förknippad med självet. Likt föregående sub-tema är *självet* sammansatt av flera mindre kategorier, från *astrologi* till *auror*. Notabelt är sub-temats ringa storlek i kontrast till beskrivningen av den moderna häxkraft rörelsen med fokus på individcentrerad religiös utövning. Ronald Hutton formulerar detta på följande sätt: ”I would add five more features of modern pagan witchcraft, based upon my own study of its history, which are not usually identified by its practitioners but seem to me to be important. First, it aims to draw out and enhance the divinity within human beings.” (Hutton 2019, s. 410). Dyliga uttalanden borgar för en större närvaro av koder relaterade till individorienterad andlighet i olika former. Två kategorier dominerar sub-temat: *tacksamhet/uppskattning* och *astrologi*. Koderna kring astrologi är fokuserade på personliga horoskop eller hur större planetära rörelser påverkar individen, varför kategorin placerar sig under detta sub-tema. Kategorin *tacksamhet/uppskattning* har en tydlig metafysisk dimension, där ”något” tackas för det goda som händer användaren. Detta ”något” nämns nästan aldrig vid namn. En användare skriver om tacksamhet: ”Idag känner jag tacksamhet för alla prövningar som kommer min väg och för alla gåvor som livet gett mig under åren som gått.” (D6T). Implicit i inlägget anas en underliggande dimension i livet där ”något” placerar prövningar i ens väg (i det uttalade syftet är växa) och som fördelar gåvor. Detta kan ställas mot en svensk sekulär uppfattning om att prövningar uppstår genom felaktigt agerande och bör undvikas, samt att livet inte delar ut gåvor men att det istället är upp till varje individ att vara sin egen lyckas smed. Se exempelvis Lars Trägårdh (2017) inlägg kring den Lutherska arbetsmoralen som under åren genomsyrat det svenska sekulära samhället. Liksom föregående sub-tema kvalificerar även *självet* på samma grunder till att vara en religiös lockelse.

9.3.6 Tema 6: Kvinnan

Analysens sista och minsta tema består av kategorier kopplade till både kvinnan och områden kulturellt kopplade till kvinnlig identitet – från *häx-historia* till *skönhetsvård*. Den här något godtyckliga indelningen underlättas och ursäktas av att samtliga konton tillhör självidentifierade kvinnor. Inledningsvis måste temats påfallande litenhet kommenteras. Sedan slutet av 1960-talet har häxan figurerat som symbol för den starka och självständiga kvinnan. Efter att häxrörelsen spreds från Storbritannien till USA och integrerades med den amerikanska andliga feministiska vågen, har den moderna häxan och feminism varit tätt sammanflätade (Hutton 2019, s. 354). Det har sedan dess förstärkts genom hur populärkulturen har porträtterat häxan – smart, självständig och sexig, själva idealbilden av den frigjorda kvinnan (Blécourt 2017, s. 270). Att *kvinnan* som tema med god marginal innehåller lägst antal koder, är därför något av en mönsterbrytare av den traditionella bilden av den moderna häxan.

Det första av två sub-teman är *identitet*. Den största kategorin här är *häxa* vilket innefattar koder där ordet häxa nämns i olika sammanhang, allt från dikter till självidentifikation. Denna kategori nämns nästan alltid i samband med kvinnan som häxa, eller häxan som en kvinnlig rollmodell, varför den placerar sig i detta tema. Här vittnar en användare om hur en ande kallat henne för häxa, till henne stora glädje: ”Andra gånger gick det trögare. Glaset stod stilla eller segade sig runt brädet. Vid ett tillfälle kom någon in och kallade oss för gamla häxor. Tack, sa vi. Anden förklarade att hen hade dödat oss i ett tidigare liv och vi tyckte att det var en fin bekräftelse på att vi faktiskt hade varit häxor länge” (K9T). Förvånansvärt sällan nämns dock häxa i relation till historia (fem koder), exempelvis häxbränningar eller kloka gummor vilket annars är vanliga och starka identitetsskapare för den moderna häxan (Hutton 2019, s. 355) (Waldron 2001, s. 36). I materialet refereras aldrig direkt till dessa stora diskurser, utan är snarare en typ av generella historiska reflektioner: ”Idag funderar jag på vad gudar och gudinnor verkligen är. Jag läser en helt faktiskt bok om welsiska Cerridwen, den mörka gudinnan som från början varken var gudomlig eller kärring, även om det är så hon uppfattas idag.” (K6T). Den näst största kategorin är *kvinnan är stark/helig*, vilken utgör själva essensen i hela temat då den implicit återfinns tillsammans med flera andra koder. I kategorin *moder* antas exempelvis att modern är en rollmodell för en stark, helig och tålmodig kvinna, även om det oftast inte uttrycks explicit. En användare berättar om en kurs hon gått som

arrangerats av en annan häxa: ”Det är så häftigt att träffa alla dessa magiska kvinnor, som väcker sin kraft, sitt minne, sin visdom! Det är så kraftfullt. Vänskap för livet” (C3T). *Sekulär feminism* är den tredje största kategorin (13 koder), och den enda som inte kan räknas som en religiös lockelse i sub-temat. Då övriga kategorier erbjuder religiösa lockelser i form av identitetsfaktorer som går bortom det sekulärt möjliga, exempelvis häxa eller völva, så erbjuder den sekulära feminismen just sekulära lockelser. Två exempel på sådana lockelser (fred, jämställdhet) presenteras av en användare då hon berättar om ett kommande event: ”Ett event som bjuder in ALLA som vill mötas för att dela, dansa och manifesteras en NY VÄRLD i full JÄMSTÄLLDHET. En värld där queer är norm, där fred är vardag och där vi kan vila i att alla har samma rättigheter.” (HB1T). Utöver det som nämnts tidigare, är det också beaktansvärt att kategorin ”*sekulär feminism*” tar så liten plats med tanke på den starka feministiska kultur som Sverige haft historiskt (Rosenberg 2010, s. 56). Detta tillsammans med det förväntat stora utrymme feminismen har i den moderna häxrörelsen generellt. Mina personliga förväntningar var att dessa två faktorer skulle resultera i ett mycket stort antal koder i paritet med kategorin *natur* med 68 koder. Som jämförelse har *sekulär feminism* istället samma antal koder som *smycken* och *heminredning*.

Ovan nämnda kategorier *smycken* och *heminredning* utgör de huvudsakliga beståndsdelarna av det sista sub-temat *yta*. *Yta* är det tredje minsta sub-temat totalt sett (efter *reklam* och *kunskap*). Den tredje största kategorin här är *skönhetsvård*. Dessa tre kategorier är vanligtvis teman med stark närvaro på IG, och Ross Downing studie på tyska nyheter på IG visar en hög närvaro även inom den målgruppen (Downing 2019, s. 188). Olika typer av skönhetsideal och marknadsföring av skönhetsprodukter, kläder och smycken är en vital ingrediens i användandet av sociala medier, inte minst på plattformen IG som är bildbaserad. Detta förekommer i lika hög utsträckning i Norden som övriga länder där sociala medier används (Steinnes 2021, s. 2). Det går därmed uppmärksamma en skillnad i innehåll i relation till övriga sociala medier. Det gäller även kontra det svenska sekulära samhället som av omvärlden ofta beskrivs som moderiktigt och stilsäkert, eller med andra ord ”ytligt”. Så här skriver exempelvis Aftonbladets modereporter: ”Sverige är ett stilsäkert land. Varje sommar diskuteras det om shorts på stan är okej och vi har världsledande modeföretag som sätter Sverige på trendkartan” (Swedenmark 2016). Med det sagt fanns även med detta sub-tema en

förväntan på ett större antal koder än vad som är fallet. Sub-temat i sin helhet bedöms som en sekulär lockelse.

9.3.7 Temaövergripande

Några temaövergripande iakttagelser måste också lyftas fram. Som den uppmärksamma läsaren säkert noterat förekommer vissa koder och kategorier i flera teman och sub-teman. Vid en första anblick kan detta te sig missvisande när vissa jämförelser görs, exempelvis när storleken på teman och sub-teman ställs mot varandra. Därför bör tydliggöras att syftet med den tematiska analysen är att åskådliggöra mönster, språkbruk, förhållanden och ämnen i ett annars svårtolkat material. Att räkna koder och jämföra storlek på teman är enbart en dimension, som tillsammans med övriga ska hjälpas åt att begripliggöra materialet, exempelvis genom att bryta ner teman till sub-teman. Därför ska läsaren inte lägga för stor vikt vid det exakta antalet koder som enbart är en fingervisning på den plats det tar i materialet, utan istället se till den övergripande tematiken som framträder.

Fördelningen av sekulära lockelser och religiösa lockelser i materialet har tidigare visats under översikten i början av kapitlet, samt diskuteras under varje separat tema. Här framgår att 53 % av alla sub-teman består av religiösa lockelser, 35 % av sekulära, och 12 % av blandade. På en generell nivå kan detta tolkas som att Heelas teori om att den tidigare sekulära svensken attraheras av religiösa lockelser. 53 % är en klar majoritet. Delar vi dessutom upp de två sub-teman med blandade lockelser (12/2) så hamnar vi på 59 % (53+6) religiösa lockelser kontra 41 % (35+6) för att göra förhållandet än tydligare. Det finns därmed en hög och övervägande närvaro av religiösa lockelser i den världsbild som presenteras av moderna svenska utövare av häxkraft på IG. Att dra slutsatsen att en *rörelse/transgression* sker från något (sekulärt), till något annat (religiöst), är dock svårt idag då tidigare studier inom en svensk kontext saknas. De studier som finns, och som nämnts tidigare, rör i första hand data kring kyrkobesök och religionstillhörighet insamlade i stora kvantitativa undersökningar. Dessa är därför svåra att jämföra med ett material likt den här uppsatsens (annat än på en samhällelig makronivå). Fortsatta studier inom området kan i framtiden möjligtvis säga något om en potentiell rörelse, när liknande material kan jämföras. Några studier har dock gjorts i en internationell kontext (se litteraturöversikten). Jag finner dessa svåra att jämföra av två anledningar: 1) De lokala förutsättningarna och kulturerna skiljer sig

avsevärt, exempelvis mellan USA och Sverige. Detta skapar en mängd svåridentifierbara faktorer som en potentiell analys måste ta hänsyn till. Det är dock ett framtida upplägg för en metastudie. 2) Teorin som det här arbetet lutar sig mot är i första hand avsett att användas på en mesonivå, och är som mest träffsäker på en tydligt kulturellt definierad målgrupp. Att lyfta perspektivet kräver antingen en annan användning av teorin, eller ett annat teoretiskt ramverk, vilket ligger utanför den här uppsatsens omfattning.

Intressant är att Wicca varken nämns i ord, refereras till eller förekommer implicit i materialet. I den vetenskapliga litteraturen har Wicca en framträdande plats i forskningen om den moderna häxan (White 2018, s. 202). En stor del av den moderna forskningen kring häxor rör sig om häxan i utomeuropeisk kontext utifrån ett politiskt perspektiv av häxförföljelser och anklagelser, framför allt i Afrika. En ledtråd som saknas är dock mer omfattande forskning på svenska utövare av häxkraft och svenska wiccaner. I jämförelse med USA och England har Wicca etablerats relativt sent i Sverige, först år 1987. Den svenska traditionen saknade också kopplingar till de då etablerade inriktningarna inom Wicca (Gregorius 2016, s. 385). Kanske har detta bidragit till att Sverige idag har en svagare tradition och närvaro av Wicca även på sociala medier? Kanske är Wicca på nedgång även globalt och lämnar plats åt andra former av rörelser, men den akademiska forskningen haltar efter? Något som talar för detta är den allt snabbare förändringstakt som sker inom flera studieområden som berör dagens religiösa uttryck, bland annat tack vare sociala medier (Campbell 2013, s. 1). Kanske är de digitala uttryck för häxkraft vi studerar här så radikalt olika tidigare uttryck, såväl tidiga digitala som analoga, att de inte går att jämföra. Är dagens sociala medier så flexibla, interaktiva och globala att vi talar om en helt ny sorts religiöst uttryck som skapar mening utifrån helt andra premisser som vissa forskare inom sub-fältet digital religion hävdar (Campbell 2013, s. 1)? Då är det lättare att förstå att analysen av materialet från IG visar sådan diskrepans (exempelvis inom feminism, självandlighet och sälj) kontra liknande studier baserade på fysiska grupper/communitys eller solitära utövare. Även studier från 1990-talets digitala religionsforum är troligtvis lika väsensskilda från studiet av dagens sociala medier som de var från den för-digitala perioden. En intressant och dagsfärsk studie som lyfter den här frågan är Chris Millers "Witches on TikTok" från 2022. Miller identifierar tillräckligt många gemensamma nämnare (gudomar, ceremonier, språk, med flera) för att dra slutsatsen att det trots allt går att jämföra den äldre traditionella häxrörelsen med dagens versioner på

sociala medier. Den största skillnad som hittades är den högre graden av kommersialisering på TikTok, där inlägg måste ”säljas” snabbt och effektivt för att nå ut till många följare, vilket är en förutsättning för att nå framgång på plattformen (Miller 2022, s. 1-2). Som noterats tidigare återfinns inte denna höga grad av kommersialisering i materialet från IG i den här studien, men flera likheter i form av fokus på personlig utveckling, ceremoni och natur. Dessa kan dock vägas mot olikheter som feminismens, populärkulturens och självandlighetens perifera roller i materialet.

Det faktum att samtliga konton tillhör kvinnor i materialet bör också ventileras. Som nämnts tidigare återfinns inte ett enda konto tillhörande en man som uppfyllde studiens uppsatta krav, och endast ett som inte uppfyllde kraven, av tusentals genomsökta konton relaterade till häxkraft och nyhedendom. IG som plattform innehåller i skrivande stund 50,7 % män, och 49,3 % kvinnor, så svaret finns inte i användarnas könsfördelning (Statista 2022). Hutton påvisar hur det finns starka traditioner i Europa att förknippa häxor med kvinnor (vilket inte alltid är fallet i andra kulturer). Kvinnan ansågs tidigt vara en behållare för kraftfulla och farliga energier, och var ofta fruktade och utsatta för kontroll av samhället. Hennes krafter sågs ofta som medfödda naturkrafter (som till sin natur är oberäkneliga), medan mannens krafter genererades genom bildning (Hutton 2017, s. 4). Utöver detta noterar han den tragiska realitet att häxan är en av få förebilder som producerats av starka, självständiga och mäktiga kvinnor, vilket kan vara ytterligare en delförklaring att fler kvinnor än män väljer att kalla sig häxa (Hutton 2017, s. 3). Lövheim och Lundmark (2019) illuminerar frågan ytterligare i sin studie om makt och genus. Här görs kopplingar till kvinnans historiska svårigheter att utöva religiös auktoritet i olika former (vilka i många kulturer och religioner fortfarande är gällande) och den övervägande majoriteten kvinnor som producerar religiöst digitalt innehåll på sociala medier idag (Lövheim & Lundmark 2019, s. 10). Kanske har IG fått rollen av en modern predikstol för religiöst engagerade kvinnor, ett forum att få sin röst hörd och förmedla sina religiösa övertygelser? Det som talar mot tesen är uppsatsmaterialets svenska lokalitet. Sverige har idag många och stora forum för kvinnor att utöva religiös auktoritet, och som exempel kan nämnas att sedan år 2020 har Svenska kyrkan en majoritet av kvinnliga präster (Kyrkans Tidning 2020).

Några metodologiska anmärkningar är att netnografi som metod har fungerat väl utifrån valt material och studieområde. Netnografin har också erbjudit en slags kronologi eller disposition att utgå ifrån under hela arbetsprocessen, samt ställt kritiska och reflexiva frågor under alla steg. Tematisk analys som delmetod har skapat en god överblick över ett annars spritt och spretigt material, och även den har konkreta steg och påminnelser längs vägen som underlättar en konsekvent och transparent analys. Heelas TTT som teori har erbjudit nödvändiga verktyg för att närma sig materialet och förstå det utifrån en akademisk tradition och ram, som annars kan vara ganska flytande inom studiet av ockultism (baserat min egen upplevelse som student). Teorin är relativt generellt formulerad, exempelvis gällande kriterier för en lockelse, samt i gränsdragningen mellan sekulärt och religiöst. Min observation är att materialet ofta består av gråzoner mellan religiöst/sekulärt, där teorin inte erbjuder vägledning utöver simplifierade exempel. Myntets framsida är att denna vaghet också lämnar utrymme för tolkning och möjliggör applicering inom flera områden, vilket skapar möjligheter för intressanta analyser.

Gällande uppslag för fortsatt forskning kan flera aspekter och områden tänkas i relation till gjord studie, speciellt inom ramen för en svensk kontext där både den moderna digitala och ”analoga” häxan är relativt ostuderade. Kompletterande intervjustudier kring religiösa lockelser utifrån teman identifierade här, kan troligtvis skapa en djupare förståelse av motivation, drivkrafter och liknande som föranleder den data som analyserats här. En annan ingångspunkt är jämförande studier rörande förhållandet mellan digital och fysisk utövning av häxkraft. Den här studien säger ganska lite huruvida användarna är aktiva häxor utanför IG, på vilket sätt detta i så fall sker, eller hur deras nätverk och relationer inom rörelsen ser ut utanför IG. Samtliga frågor skulle bidra till en ökad kartläggning och förståelse av utövare av häxkraft i Sverige idag.

10. Resultat och slutsats

I det här avslutande kapitlet sammanställs först resultatet från analysen i relation till uppsatsens frågeställningar på ett kondenserat och överskådligt sätt. Sedan sammanfattas studien i sin helhet samt vilka slutsatser som kan dras från den.

10.1 Resultat

För extra tydlighet repeteras respektive frågeställning och besvaras frågvis.

Vilka religiösa element finns representerade i ett urval av 200 poster från 20 Instagramkonton tillhörande självidentifierade svenska häxor?

De religiösa elementen presenteras i form av identifierade kategorier som framkommit under den tematiska analysen. För att se vilket tema och sub-tema en kategori tillhör samt antal koder, se rubrik 9.2: *Överblick*. Följande religiösa element finns representerade i materialet: kraftfullhet (andlig); självkärlek/du är unik (som själ); prövningar (från universum/gudar); inre resa; personlig utveckling (mot religiösa mål); rening (religiös); självförädling (inre); mörker/ondska (som prövning); hälsa (perfekt); örter (alternativ hälsa); läkning (alternativ); återhämtning (för själen); psykisk ohälsa (religiöst botad); ceremonirelaterat (enskilt och grupp); gudomar/gudabilder; kristna högtider/ikoner; magi/magiskt (i skrift och handling); affirmationer; yoga; meditation; folktro-väsen; intuition/intuitionsövningar; be/böner; visualisering; magiska/ockulta symboler; tarotkort (åt sig själv och andra); runor (för divination och ceremoni); medial vägledning; ouija; medium/medialitet; stearinljus (i rituella sammanhang); natur (gudomliggjord); kristaller (som magiska verktyg); eteriska oljor (alternativ hälsa); rökelse (i rituella sammanhang); lotusblommor (som symbol för andlighet); månfaser (för ceremoni och magi); häx-högtider; natten (för magi och ceremonier); gudinnor; energier; helhet/balans/korrespondens; tilltro/tillit (till universum/gudar); ljus/light (gudomligt); universum (som högre makt); andar; elementen (för magi); vibrationer (religiös förklaringsmodell); the Spirit (högre makt); UFO (som religiöst väsen); tacksamhet/uppskattning (mot universum/gudar); astrologi (för sig själv och andra); andlighet (som ideal); egna övernaturliga upplevelser; chakran; återfödelse; auror; mystiker (som religiös identitet); önskan om magi; kvinnan länkad med naturen; häxa (som religiös identitet); kvinnan är helig/stark; moder (religiöst ideal); häx-historia (identitetsbyggande); völva/shaman/magiker (som religiös identitet); prästinna (som religiös identitet).

Dessa religiösa element har framträtt under en tematisk analys av materialet inom den teoretiska ramen av religiösa lockelser (se frågeställningen nedan). Tillsammans utgör de beståndsdelarna i den religiösa världsbild som förmedlas i posterna (se slutsats nedan).

Hur kan ovan nämnda element tematiseras och begripliggöras utifrån vald teori?

De religiösa elementen i form av kategorier återfinns i fem av analysens sex teman, och i elva sub-teman (varav två blandade) av totalt 17: Tema 1 *Mående*, där sub-tema *självutveckling* och sub-tema *psykisk ohälsa* övervägande består av religiösa element, och sub-temat *fysisk ohälsa* är blandad. Tema 3 *religiös praktik*, där samtliga sub-teman (*ceremoniellt, självandlighet, divination*) övervägande består av religiösa element. Tema 4 *helig natur*, vars två sub-teman *magisk jord*, och *magiskt kosmos* båda övervägande består av religiösa element. Tema 5: *metafysisk tillvaro* har också två sub-teman (*omvärlden, självet*) som båda övervägande består av religiösa element. Tema 5: *kvinnan* innehåller ett blandat sub-tema, *identitet*, som delvis innehåller religiösa element.

Elementen har begripliggjorts utifrån ett ramverk av sekulära och religiösa lockelser. Den religiösa lockelsen kan bestå av en idé, en handling, ett ideal, ett mål, en föreställningsvärld eller förklaringsmodell av verkligheten. Gemensamt är att lockelsen pekar mot, eller finns bortom det sekulära, och är något ”mer” eller ”större” än detta. Däri ligger också dess lockelse, eller erbjudande. Varför människan dras till dessa lockelser kan dels bero på att det sekulära tillståndet och samhället i sig är otillräckliga och inte uppfyller människans inneboende religiösa behov – dels på människans medfödda livskraft, eller vitalism, som gör att vi instinktivt söker upplevelser och tillstånd som gör att vi känner oss betydelsefulla, äkta och mänskliga.

Hur relaterar de religiösa elementen till en svensk sekulär världsbild?

De religiösa elementens relation med den svenska sekulära världsbilden redovisas här efter respektive sub-tema elementen tillhör. Sub-temat *självutveckling* har tydliga motsvarigheter i den svenska sekulära världsbilden, även om redskap och praktik skiljer sig åt. Detsamma gäller det andra sub-temat, *fysisk ohälsa*, där yoga och meditation är vanligt förekommande även i sekulära sammanhang. Sub-temat *psykisk ohälsa* är också en tydlig sekulär diskurs i Sverige, men där orsak och verkan förstås utifrån andra premisser. Fjärde sub-temat, *ceremoniellt*, har relationer med de sekulära, eller sekulariserade högtiderna som firas i Sverige, men saknar religiösa motsvarigheter. Nästa sub-tema, *självandlighet*, saknar direkta relationer i den svenska sekulära världsbilden, och det gör även nästa sub-tema *divination*. Sub-temat *magisk jord* har sekulära relationer i form av stark friluftskultur och miljökultur, men

saknar den religiösa grunden som finns i materialet. Åttonde sub-temat *magiskt kosmos* återfinns inte i den svenska sekulära världsbilden i någon identifierbar form. Den korrespondens som återfinns i nästa sub-tema *omvärlden* speglas inte i den svenska sekulära världsbilden, där objekt ses som isolerade enheter. Samma motsatsförhållande kan ses i nästa sub-tema, *självet*, där materialet beskriver ett narrativ av önskvärda prövningar för självet förädling, men som den sekulära världsbilden helst undviker helt. De religiösa identiteterna som utgör sista sub-temat *identitet* saknas i den sekulära världsbilden, även om identiteten ”häxa” i egenskap av en stark självständig kvinna har några sekulära motsvarigheter.

10.2 Slutsats

Studien har resulterat i flera intressanta observationer, varifrån några generella slutsatser kan dras. De konton och poster som analyserats innehåller en övervägande del religiösa element/lockelser, som tillsammans förmedlar och utgör vad jag i den här uppsatsen har valt att benämna en religiös världsbild (men som Partridge troligtvis hade kallat för ”återförtrollad”, Heelas för ”icke-sekular” och användarna själva för ”andlig”). Världsbilden innehåller bland annat en levande natur, där månen och kristaller påverkas oss människor såväl positivt som negativt. Vi kan använda denna levande natur för att själva bota psykisk sjukdom, samt nå framgång i vardagslivet. Våra tankar och känslor påverkar på samma sätt både omvärlden och oss själva, varför samtalet kring psykisk ohälsa och självkärlek blir viktigt. Varje individ har därmed fullt ansvar för sin egen situation och sitt mående, och livets prövningar välkomnas tacksamt som möjligheter till andlig utveckling. Denna världsbild kan i vissa fall relateras till, och spegla den svenska sekulära världsbilden, men tolkar alltid den utifrån sina egna religiösa premisser. Personlig utveckling är ett sådant gemensamt område. I lika stor uträkning skiljer sig dock världsbilderna ifrån varandra och saknar helt, eller har väldigt få relationer, främst inom temat *religiös praktik*. En betydande del av materialet, dock fortfarande en minoritet, är av sekulär karaktär. Detta innehåll relaterar väl till den svenska sekulära världsbilden, exempelvis i samtal kring vardag, träning och arbete. Den speglar också annat populärt material på plattformen IG, så som skönhetsvård och inspiration. Den religiösa världsbild som förmedlas har på samma sätt lika många likheter och skillnader med den som presenterats av tidigare forskning om den moderna häxan. Utrymmet för feministiska frågor samt miljö- och klimatfrågor är exempelvis mycket litet i materialet, samtidigt som temat *mående* tar störst plats. Den nästan obefintliga graden av kommersiellt innehåll i

materialet, samt den totala frånvaron av Wicca i någon form avviker också från tidigare gestaltningar av den moderna häxrörelsen. Inga tydliga slutsatser har dragits gällande mediets påverkan av innehållet, världsbilden och de religiösa lockelserna då det saknas referensstudier av målgruppen, såväl i en digital kontext som utanför. Studien har av samma anledning inte kunnat identifiera och dra slutsatser kring en eventuell rörelse från en sekulär världsbild till en religiös inom ramen för de konton som studerats. Detta erbjuder dock utmärka uppslag för fortsatt forskning.

Källförteckning

Aitamuro, K. & Simpson, S. (2016). The Study of Paganism and Wicca: A Review Essay. I Lewis, J. R. & Tøllefsen, I. B. (red.) *The Oxford Handbook of New Religious Movements*. 2 uppl. New York: Oxford University Press. ss. 482-494.

Anderson, D. & Sander, Å. (2009). Religion och religiositet i en pluralistisk och föränderlig värld – Några teoretiska, metodologiska och begreppsliga kartor. I Anderson, D. & Sander, Å. (red.) *Det mångreligiösa Sverige – Ett landskap i förändring*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur. ss. 37-148.

Badzinski, D. M., Woods, R. H. & Nelson, C. M. (2022). Content Analysis. I Engler, E. & Stausberg, M. (red.) *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*. New York: Routledge. ss. 180-189

Blécourt, W. (2017). Witches on Screen. I Owen Davies (red.) *The Oxford Illustrated History of Witchcraft and Magic*. Oxford: Oxford University Press. ss. 253-280.

Bryman, A. (2021). *Bryman's Social Research Methods*. 6 uppl. Oxford: Oxford University Press.

Campbell, H. A. (2013). Introduction: The Rise of the Study of Digital Religion. I Campbell, H. A. (red.) *Digital Religion: Understanding religious practice in new media worlds*. London & New York: Routledge. ss. 1-21.

Clifton, C. S. (2016). Contemporary Paganism. I Magee, G. A. (red.) *The Cambridge Handbook of Western Mysticism and Esotericism*. Cambridge: Cambridge University Press. ss. 334-343.

Downing, R. (2019). Hashtag Heathens: Contemporary Germanic Pagan Feminine Visuals on Instagram. [*The Pomegranate* 21.2 (2019) 186-209] [https:// doi.org/10.1558/pome.40063](https://doi.org/10.1558/pome.40063).

Frisk, L. (2013). Towards a New Paradigm of Constructing "Religion": New Age Data and Unbounded Categories. I Sutcliffe, S. J. & Gilhus, I. S. (red.) *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. Durnham: Acumen, ss. 50-66.

Furseth, I. (2018). Introduction. I Furseth, I. (red.) *Religious Complexity in the Public Sphere: Comparing Nordic Countries*. London: Palgrave Macmillan. ss. 31-80. DOI 10.1007/978-3-319-55678-9.

Furseth, I., Ahlin, A., Ketola, K., Leis-Peters, A., Sigurvinsson, B. R. (2018). Changing Religious Landscapes in the Nordic Countries. I Furseth, I. (red.) *Religious Complexity in the Public Sphere: Comparing Nordic Countries*. London: Palgrave Macmillan. ss. 1-29. DOI 10.1007/978-3-319-55678-9.

Gilliat-Ray, S., Jacobs, S., Gregg, S. E., Bird, F., Lamoureux, S., Engler, S. (2022). Research Ethics. I Engler, E. Stausberg, M. (red.) *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*. New York: Routledge. ss. 88-109.

Gregorius, F. (2016). Paganism in Sweden. I Bogdan, H., Hammer, O. (red.) *Western Esotericism in Scandinavia*. Boston: Brill. ss. 380-389.

Götlin, E., Schröder, E., Anderberg, C., Koskelainen, A. (2022). Våldsamma upplopp efter Paludans koranbränningar. I *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/valdsamma-protester-vid-hogerextremt-tal/> (Hämtad 2022-05-09).

Hagevi, M. (2017). Religious Change over the Generations in an Extremely Secular Society: The Case of Sweden. I *Review of Religious Research*, Vol. 59, No. 4 (december 2017), pp. 499-518. Published by: Springer. Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/26652681>.

Hall, D. (2013). The Holistic Milieu in Context: Between Traditional Christianity and Folk Religiosity. I Sutcliffe, S. J. & Gilhus, I. S. (red.) *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. Durnham: Acumen, ss. 145-159.

Harrison, D. (2020). Tyvärr pågår häxjakterna än idag. I *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/6zPOmL/tyvarr-haxjakterna-pagar-an-idag>. (Hämtad 2022-04-28).

Heelas, P. (2013). On Transgressing the Secular: Spiritualities of Life, Idealism, Vitalism. I Sutcliffe, S. J. & Gilhus, I. S. (red.) *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. Durnham: Acumen, ss. 66-83.

Hutton, R. (2017). *The Witch: A History of Fear. From Ancient Times to the Present*. Yale: Yale University Press.

Hutton, R. (2018). The Meaning of the Word "Witch". I *Magic, Ritual, and Witchcraft*, Volume 13, Number 1, Spring 2018, ss. 98-119. Published by University of Pennsylvania Press.

Hutton, R. (2019). *The Triumph of the Moon*. 2 uppl. Oxford: Oxford University Press.

Johnston, J. (2014). Gender and the Occult. I Partridge, C. (red.) I *The Occult World*. London: Imprint Routledge. ss. 681-691. <https://doi.org/10.4324/9781315745916>.

Kozinet, R. V. (2020). *Netnography: The Essential Guide to Qualitative Social Media Research*. 3 uppl. London: Sage.

Kyrkans Tidning. Prästycket är ett av få med jämn könsfördelning. <https://www.kyrkanstidning.se/nyhet/prastycket-ett-av-fa-med-jamn-konsfordelning-0>. (Hämtad 2020-04-20).

Lee, L. (2016). Non-Religion. I Stausberg, M & Engler, S. (red.) *The Oxford Handbook of The Study of Religion*. Oxford: Oxford University Press. ss. 84-94.

Lövheim, M., Lundmark, E. (2019). Gender, Religion and Authority in Digital Media. *ESSACHESS: Journal for Communication Studies*, vol. 12, no 2(24) / 2019: 23-38eISSN 1775-352X.

Mathews, N. (2021). Sabrina as a Sanction: Teenaged Witches and the Perceived Inauthenticity of Youth. I *Journal of Youth Studies*, DOI: 10.1080/13676261.2021.1934423.

Mikaelsson, L. (2013). New Age and the Spirit of Capitalism: Energy as Cognitive Currency. I Sutcliffe, S. J. & Gilhus, I. S. (red.) *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. Durnham: Acumen, ss. 160-173.

Miller, C. (2022). How Modern Witches Enchant TikTok: Intersections of Digital, Consumer, and Material Culture(s) on #WitchTok. I *Religions* 13: 118. <https://doi.org/10.3390/rel13020118>.

Naturvårdsverket (2022). Allemansrätten. <https://www.naturvardsverket.se/allemanratten>. (Hämtad 2022-04-14).

Nordegren, T. (2020). Psykisk ohälsa det nya normaltillståndet? I *Sveriges Radio*. 40 minuter, tisdag 25 augusti, klockan 15.04. <https://sverigesradio.se/avsnitt/1570737> (Hämtad 2022-04-10).

Partridge, C. (2005). *The Re-Enchantment of the West*. Part 2. Edinburgh: T.& T.Clark Ltd.

Partridge, C. (2016). Occulture and Everyday Enchantment. I *The Oxford Handbook of New Religious Movements: Volume II*. Edited by James R. Lewis and Inga Tøllefsen. Online Publication Date: Jul 2016. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780190466176.013.23.

Renser, B., Tiidenberg, K. (2020). Witches on Facebook: Mediatization of Neo-Paganism. I *Social media+Society*. Thousand Oaks: Sage. DOI: 10.1177/2056305120928514
journals.sagepub.com/home/sms.

Riksdagen (1989). Om allmänna helgdagar.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1989253-om-allman-na-helgdagar_sfs-1989-253 (Hämtad 2020-04-12).

Rinallo, D., Maclaran, P., Stevens, L. (2016). A Mixed Blessing: Market-Mediated Religious Authority in Neopaganism. I *Journal of Macromarketing*. 2016, Vol. 36(4) 425-442. DOI: 10.1177/0276146716655780.

Rosenberg, T. (2010). Är Könet Kallare än Kapitalet?: Feminismens Uppgång och Fall i Sverige. I *Tidskrift för genusvetenskap* (3). ss. 52-58.

Statista (2022). Distribution of users on instagram worldwide – gender. <https://www.statista.com/statistics/802776/distribution-of-users-on-instagram-worldwide-gender/> (Hämtad 2022-04-20).

Stausberg, M. & Gardiner, M. Q. (2016). Definition. I Stausberg, M & Engler, S. (red.) *The Oxford Handbook of The Study of Religion*. Oxford: Oxford University Press. ss. 9-32.

Steinnes, K. (2021). Livsstil til salg: om influensermarkedsføring på sosiale medier og hvordan ungdom påvirkes. I *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning* [2535-8162] 2021 vol: 2. ss. 4 -22.

Stenevi, M., Kuhnke, A. B., Hult, E. (2021). Vi vill införa detta tredje juridisk kön i Sverige. I *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/G3PEbx/vi-vill-infora-ett-tredje-juridiskt-kon-i-sverige>. (Hämtad 2022-04-15).

Svenska kyrkan (2021). Svenska Kyrkans medlemsutveckling 1972-2020. <https://www.svenskakyrkan.se/filer/1374643/Medlemmar%20i%20Svenska%20kyrkan%201972-2020.pdf?id=2227146>. (Hämtad 2022-05-09).

Svenska kyrkan (2022). Svenska Kyrkans Historia. <https://www.svenskakyrkan.se/historik>. (Hämtad 2022-05-08).

Swedenmark, L. (2016). Modelandet Sverige behöver en ny trend. I *Aftonbladet*.

<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/XwEBkr/modelandet-sverige-behover-en-ny-trend>
(Hämtat 2022-05-03).

Trädgård, L. (2017). Tacka Luther för välfärden. I *Forskning och framsteg*. <https://fof.se/artikel/2017/8/tacka-luther-for-valfarden/> (Hämtad 2022-04-16).

Waldron, D. (2001). Post-Modernism and Witchcraft Histories. Equinox Online. Atlas Serials. I *The Pomegranate* 15. ss. 36-44.

Vann, J. A. (2015). Contemporary Paganism. I Lyden, C., Mazur, E. M. (red.) *The Routledge Companion to Religion and Popular Culture*. New York: Routledge. ss. 519-537.

Warren, Á. (2020). Altars for the Morrigan: The Legitimizing Agency of a Goddess in the Networked Flow of Authority of a YouTube Sub-Culture. I *Journal of Contemporary Religion*, 35:2. ss. 287-305. DOI: 10.1080/13537903.2020.176163.

White, E. D. (2018). The Creation of "Traditional Witchcraft": Pagans, Luciferians, and the Quest for Esoteric Legitimacy. *Aries. Journal for the Study of Western Esotericism*, 18 (2018). ss. 188–216.

Williams, K. L. (2016). Turning Toward Earth: Themes, Sources, and Influences in the Emerald Tablet. *Psychological Perspectives*, 59:1. ss. 71-80. DOI: 10.1080/00332925.2016.1134208.

Bilaga 1: Bilder – Kodade typexempel

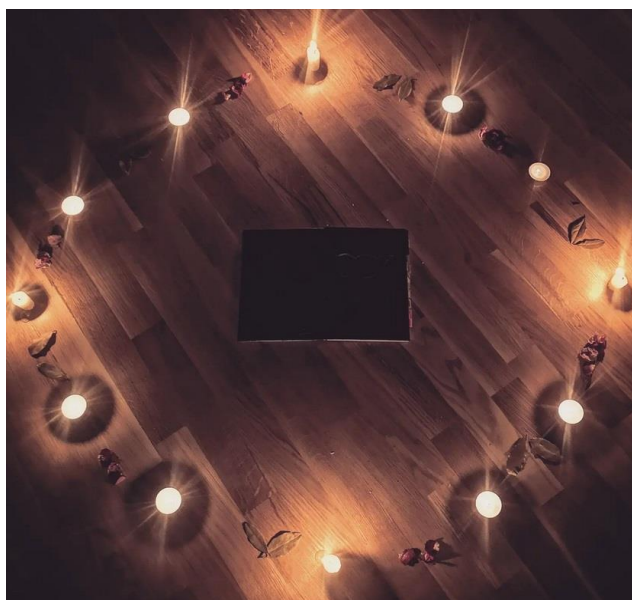
Ceremonirelaterat; tarot; runor; kristaller; eteriska oljor
(BB4B)

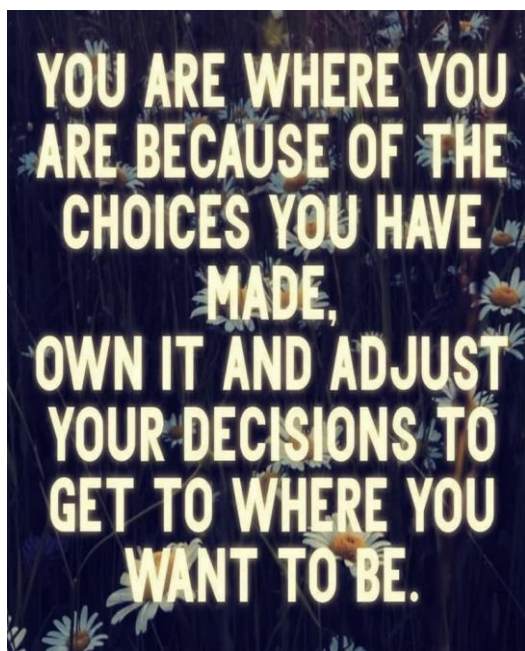
Kristaller; chakran; helhet/balans/korrespondens
(D2B)

Natur (K2B)

Stearinljus, Ceremonirelaterat (HA5B)

Kraftfullhet; personlig utveckling; prövningar (LB8B)

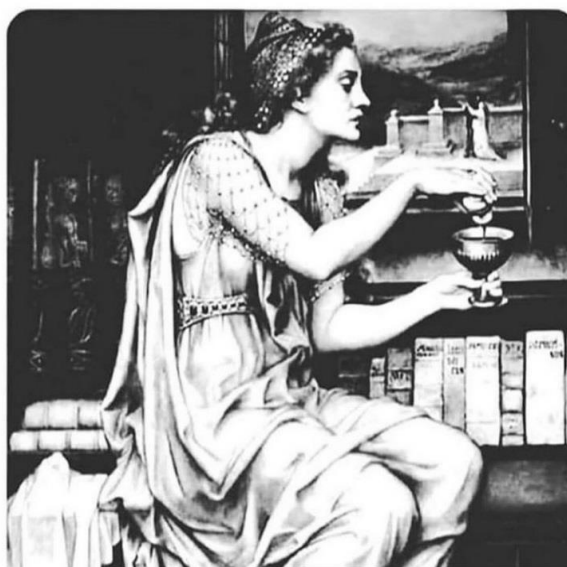

Kreativa sysslor, magiska/ockulta symboler (LA10B)

Natur (MC9B)

Preparing his drink after he offended the Dark Goddess in you...

Humor, kvinnan är helig/stark (MB5B)

Ceremonirelaterat; natur; stearinljus (P3B)

*Ceremonirelaterat; magiska/ockulta symboler;
stearinljus; gudomar/gudabilder; rökelser;
kristaller (N3B)*